

NESTANKI

Letnik IXX.

Celovec, petek, 20. marec 1964

Štev. 12 [1138]

V pripravi je konvencija

o ukinitvi rasne diskriminacije

Komisija Združenih narodov za pravice človeka je sprejela načrt mednarodne konvencije o ukinitvi vseh oblik rasne diskriminacije. Ta načrt naj bi odobrila še ekonomsko-socialni svet in generalna skupščina OZN, nato pa bi bila določila, ki bi jih sprejeli ti organi, obvezna za vsako državo, ki bi ratificirala konvencijo.

O pravicah človeka in posebej o rasni diskriminaciji je bilo v Združenih narodih in v drugih mednarodnih forumih že večkrat govorila ter so bila sprejeta tudi konkretna določila, zajeta v raznih konvencijah. Posebno važna je nedvomno deklaracija o pravicah človeka, ki bo leta 1968 slavila že svojo dvajsetletnico in bo zato OZN leto 1968 razglasila za mednarodno leto pravic človeka. Kljub vsem takim deklaracijam in konvencijam pa o doslednem spoštovanju pravic človeka še vedno ne more biti govora: v Južni Afriki in v južnih predelih Amerike je na dnevnem redu rasna diskriminacija, ki se pojavlja v raznih oblikah politike tako imenovanega apartheida; marsikje drugod po svetu pa je še vedno »v modi« čiščenje naroda proti narodu, se nadaljuje zastopanje teorije o »gosposkib« in »manj vrednih« narodih.

Po načrtu nove konvencije o ukinitvi rasne diskriminacije pa bi bile vse države dolžne obsojiti vsako propagando in vse organizacije, ki se prizadevajo za idejo ali teorijo o superiornosti kake rase ali kake etnične skupine. Dolžne bi bile sprejeti tudi vse ukrepe, po katerih bi bila popolnoma odstranjena vsa rasna diskriminacija. V tem načrtu ima posebno mesto obdoba rasne diskriminacije, ki jo izvajajo v obliki apartheida. Predvidevajo se zakonske osnove za intervencijo in ukinitve vseh okoliščin, ki povzročajo ali razplamtevaajo rasno diskriminacijo. Poleg tega določa načrt tudi zakonske garancije za spoštovanje državljanjskih in političnih pravic vsem osebam ne glede na raso, barvo kože ali narodnostno pripadnost.

Vsekakor gre tukaj za dalekosežne ukrepe, ki bi — če bodo enkrat postali zakonjena merila — lahko bistveno prispevali k odstranitvi sedanjih prepadov med posameznimi rasami ali narodi. Eden bistvenih faktorjev se nam v tej zvezi zdi določilo, po katerem bi bilo kaznivno tudi že samo hujkanje na rasno oziroma narodnostno mržnjo, kajti iz lastnih izkušenj vemo, da so odnosi med dvema narodoma v glavnem odvisni od vzdušja, v katerem živi ta drug poleg drugega. Niti ni potrebna očitna diskriminacija ali dejansko zapostavljanje, mnogokrat zadostuje že hujškaška gonja, da so pogoji sožitja zastrupljeni in ne morejo roditi tistega uspeha, ki bi si ga želeli na eni in na drugi strani vsi tisti, ki so razsodni dovolj, da vidijo realne možnosti mirne koeksistence le v strpnosti in medsebojni toleranci.

»Biti strpni eden nasproti drugemu in živeti v miru med seboj kakor dobri sosedje«, se glasi eno izmed načel, ki jih vsebuje splošna deklaracija o človekovih pravicah. To načelo, porojeno iz bridkih izkušenj zadnje vojne, si je v zadnjih letih osvojil že velik del sveta in se ga danes upajo teptati — kljub deklaracijam in konvencijam — le še tam, kjer se še niso popolnoma osvobodili zastarelih naziranj o večvrednosti ene rase oziroma ene države. Združeni narodi so na tem področju nedvomno dosegli lepe uspehe, ki pravičnijo zaupanje, da bo v doglednem času mogoče napraviti tudi še nadaljnje korake po poti, ki vodi k cilju, postavljenem v deklaraciji o pravicah človeka.

Eden izmed teh korakov je omenjena konvencija o ukinitvi rasne diskriminacije. Od načrta do končne odobritve in zakonitve bo pot seveda še dolga, toda razvoja ne bo več mogoče zaustaviti in bo morda ravno dvajsetletnica deklaracije o pravicah človeka najlepša priložnost, da dosedanja pravna merila dobijo primerno izpopolnitev. Vsekakor je bil v OZN sprejet sklep o ustanovitvi posebnega odbora, ki bi proučil možnosti za sklicanje mednarodne konference leta 1968 in je v tem sklepu poudarjeno, da bi takšna konferenca, ki bi zasedala za dvajsetletnico sprejetje deklaracije o človekovih pravicah, omogočila, da bi ocenili napredek, ki je bil dosežen v minulih dveh desetletjih na tem področju, kot tudi da bi predlagali nadaljnje ukrepe za naslednja leta.

Ženeva v središču svetovnega zanimanja:

Zastoj v pogajanjih o razorožitvi

V ponedeljek se začne svetovna konferenca o trgovini in razvoju

Ženeva — klasično konferenčno mesto — slej ko prej vzbuja zanimanje najširše mednarodne javnosti. Razorožitveni pododbor OZN že več tednov nadaljuje s svojim delom, ki ga je lani prekinil zaradi zasedanja Generalne skupščine Združenih narodov, v ponedeljek pa se bo v Ženevi zbralo nad 1500 delegatov iz vseh delov sveta, ki bodo od 23. marca do 15. junija sodelovali na svetovni konferenci OZN o trgovini in razvoju.

Na prvi pogled med obema konferencama ni videti neposredne zveze, kljub temu pa sta med seboj najtesneje povezani. Kajti gospodarska vprašanja bo mogoče zadovoljivo rešiti le v svetu, v katerem ne bo več grozila nevarnost oboroženih spopadov — vprašanje razorožitve pa bo ostalo nerešeno tako dolgo, dokler ne bodo odstranjeni vzroki medsebojnega nezaupanja, med katere je treba v prvi vrsti prištevati današnjo razdelitev sveta na »bogate« in »revne« dežele.

Razorožitvena pogajanja so trenutno vsekakor spet v stadiju zastaja. Vzrokov, da so se ponovno znašla v slepi ulici, je nedvomno več in bi gotovo ne bilo pravilno, če bi krivdo skušali valiti le na eno stran. Dejstvo je, da doslej še ni uspelo v zadovoljivi meri zmanjšati medsebojnega nezaupanja in se zato tako na Zahodu kakor tudi na Vzhodu krčevito držijo svojih stališč, namesto da bi z obojestransko popustljivostjo demonstriali pripravljenost na iskanje kompromisne rešitve. Tako pa se nadaljuje stara igra: Zahod očita Sovjetski zvezi, da odklanja vsako inšpekcijo in s tem onemogoča sporazum; Sovjetska zveza pa poudarja, da je pripravljena sprejeti vsakršno kontrolo, ki jo zahteva Zahod, če bo hkrati sprejeta njena zahteva o splošni in popolni razorožitvi.

V tem začaranem krogu je pač težko pričakovati, da bi se klobuč razmotal v doglednem času, razen seveda, da bi znova spihal nov veter, kot je na pramer lani »moskovski duh« ob sklenitvi sporazuma o

delni prepovedi jedrskih poskusov omogočil hitro rešitev tudi nekaterih drugih vprašanj.

Morda se taka možnost kaže prav v bližnji svetovni konferenci o trgovini in razvoju, v kateri ne vidijo »usodnega pomena« le države v razvoju, marveč splošno prevladuje v svetu mnenje, da je od uspeha ali neuspeha te konference v veliki meri odvisna nadaljnja usoda sveta. Generalni sekretar OZN U Tant je že večkrat poudaril, da največja nevarnost za svetovni mir ni politična razdelitev na bloke, marveč gospodarsko nesorazmerje, ko postajajo bogati vedno bolj bogati in revni čedalje revnejši.

Konferenca, ki se bo v ponedeljek začela v Ženevi, ima torej zelo pomembno nalogo: odpreti mora pot o dejanski enakopravnosti narodov in s tem usvariti podlago, na kateri se bodo potem lahko reševali tako gospodarski kakor tudi politični problemi, ki so v povojnem razdobju zašli v slepo ulico.

Enakopravnost žena tudi v javnem življenju

Naše žene so proslavile mednarodni praznik žena

Kakor vsako leto je Zveza slovenskih žena tudi letos proslavila mednarodni praznik žena ter je prejšnji teden sklicala v celovški Delavski zbornici konferenco, na kateri se je zbralo blizu sto slovenskih žena iz raznih krajev južne Koroške. Na svojem zborovanju so obravnavale razna prečja vprašanja tako v zvezi s svojo organizacijo in njeno dejavnostjo kakor še posebej o nalogah žena v naših skupnih prizadevanjih.

Predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacherjeva je uvodoma nakazala pomen mednarodnega ženskega praznika ter v tej zvezi poudarila, da ta praznik danes ni več tisti borbeni dan, kot je bil nekdanj, kajti žena je danes že v velikem delu sveta enakopraven član človeške družbe. Govorila je o vlogi in položaju žene v današnjem poklicnem in družbenem življenju ter posebej poudarila nalogo, ki jo ima žena-mati kot prva vzgojiteljica otrok. Pri nas na Koroškem je ta naloga še toliko bolj važna, ker mora naša žena in mati poleg vsega drugega skrbeti tudi za utrjevanje narodne zavesti med mladimi naraščanjem. To ji nalaga dolžnost, da vzgaja v otroku ljubezen do matere in besede ter skrbi, da bo otrok tudi v šoli deležen pouka v tem jeziku. Iz tega sledi, da se aktivnost naših žena ne sme izčrpati le v njihovi lastni organizaciji, marveč morajo biti aktivne in zavestne sodelavke v vsem našem narodnem gibanju.

Posebej o vprašanjih izobrazbe je govorila tajnica Zveze slovenskih žena Ančka Korkotova, ki je naglasila, da morajo žene stremeti po enakopravnem upoštevanju tudi na področju znanja. Zato pa je potrebno, da se žene naprej izobražujejo in si osvajajo znanje z raznih področij, kar jim zagotavlja uspešno uveljavljanje v delovnem procesu in v splošnem družbenem življenju. Predvsem se morajo žene zavedati, da njihova vloga v današnjem svetu ni več omejena na gospodinjstvo; kot enakopravni del družbe so poklicane, da sodelujejo in soodločajo tudi na drugih področjih.

Zborovanje naših žena je pozdravil tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter, ki je prav tako poudaril pomen in vlogo žene v današnji družbi in javnem življenju. Dejal je, da ravno mednarodni praznik žena vsako leto znova vzpodbuja in poziva žene k še večji

aktivnosti, da postanejo vsebolj enakopravne in aktivne v splošnem družbenem dogajanju. Zlasti pa morajo stremeti za čedalje večjim uveljavljanjem in vključevanjem na najrazličnejših področjih javnega življenja.

V živahni diskusiji so žene nato razpravljale o posameznih problemih ter izmenjale izkušnje, ki jih imajo v svojem domačem kraju. Pri tem so dale poseben poudarek splošnim narodnim vprašanjem, izčrpno so obravnavale šolsko problematiko in sploh vzgojo otrok, hkrati pa naglasile potrebo in važnost izobraževanja potom raznih tečajev in predavanj.

Zborovanja naših žena sta se udeležili tudi Ivanka Vrhovškova in Cita Boletova kot zastopnici Sekretariata za družbeno aktivnost žena Slovenije.

Neskladnosti v manjšinski politiki Italije

Trenutni proces v Milanu proti južnotirolskim atentatorjem in še posebno priprave na prve deželnozbornske volitve v avtonomni pokrajini Furlanija-Juljska krajina znova postavljajo v ospredje vprašanje politike, ki jo zastopa Italija do posameznih narodnih manjšin. Le-teh je v Italiji več: v dolni Aosta živi francoska manjšina, v pokrajini Trentino-Zgornje Poadižje sta nemška in ladinska manjšina, Slovenci pa so naseljeni na Tržaškem, Goriškem ter v Benečiji, ki spada v Videmsko pokrajino.

Načelno so vsem manjšinam v Italiji priznane enake pravice, zajamčene v republiški ustavi; poleg ustavnih določil pa veljajo za nekatere manjšine še posebna merila. Tako vsebuje ustavni zakon za deželo Dolina Aosta posebno poglavje, ki izključno govori o francoski manjšini, kateri zagotavlja popolno enakopravnost in je francoski jezik v tej deželi izenačen z italijanskim; med pogoji za sprejem v državno upravno službo v tej deželi je znanje francoskega jezika obvezno, na šolah vseh vrst in stopenj pa je zagotovljeno enako število predavanj za francoski in italijanski jezik. V bocenski pokrajini avtonomne dežele Trentino-Zgornje Poadižje so pravice nemške in ladinske narodne manjšine poleg enakopravnosti jezikov razširjene še z zajamčenim političnim predstavnostvom; statut te dežele izrecno določa, da se dve leti delovanja deželnega sveta voli njegov predsednik iz vrst svetovalcev, ki pripadajo nemški jezikovni skupini, naslednji dve leti pa iz vrst italijanskih svetovalcev, medtem ko mora biti deželni odbor sestavljen v skladu s številom predstavnikov jezikovnih skupin, ki so v deželnem svetu.

Bistveno drugačen pa je odnos, ki ga ista Italija zastopa do slovenske narodne manjšine, katero je razdelila kar na tri skupine: Slovence na Tržaškem štiti še posebej določila londonskega sporazuma, za Slovence na Goriškem ta določila ne veljajo, pač pa jim je bila priznana pravica do lastnega šolstva, medtem ko Slovenci v Videmski pokrajini sploh niso zaščiteni in tudi nimajo svojih šol. Za tako politiko se gotovo skrivajo posebni nameni, zato je razumljivo, da se Slovenci v Italiji prizadevajo z vsemi silami, da bi vsaj v novi avtonomni deželi dosegli ustrezno zastopstvo in s tem obrambo svojih pravic.

Možnost sestanka

med Johnsonom in Hruščovom

Odkar sta se leta 1961 sestala na Dunaju takratni ameriški predsednik Kennedy in predsednik sovjetske vlade Hruščov, prevladuje v mednarodni javnosti prepričanje, da so taka srečanja na najvišji ravni lahko zelo koristna. S sovjetske strani je bila že večkrat izražena pripravljenost na sestanek med Hruščovom in sedanjim ameriškim predsednikom Johnsonom, vendar v ameriških krogih ni naletela na pravi odziv. Šele Johnson sam je te dni znova opozoril na možnost takega srečanja, ko je izjavil, da se je že lani novembra razgovarjal s podpredsednikom sovjetske vlade Mikojanom o morebitnem sestanku s Hruščovom. Oba državnika sta ugotovila, da bi bil tak sestanek zaželen takrat, ko bi se pokazala možnost za rešitev nekaterih problemov, o dokončnem načrtu pa se še niso dogovorili. »Sestanka nismo predlagali, dopustili pa smo možnost, da pride do sestanka,« je Johnson zdaj zelo »previdno« povedal.

Uspeh naprednih sil

pri kantonalnih volitvah v Franciji

Ob izredno slabi volilni udeležbi (značala je le nekaj nad 50 odstotkov) so v polovici francoskih kantonov izvolili nove generalne svetnike, in sicer so bile volitve 8. ter 15. marca. Po francoskem volilnem zakonu se namreč volitve v tistem volilnem okrožju, v katerem noben kandidat ni dobil absolutne večine, ponovijo in se pri drugih volitvah potegujeta za glasove samo še lista dva kandidata, ki sta pri prvih volitvah dobila največ glasov.

Izid volitev pomeni lep uspeh naprednih sil, kajti leve stranke so si priborile 75 novih mandatov in imajo zdaj v teh kantonih skupno 425 sedežev. Največji uspeh je zabeležila francoska KP, ki je dobila 49 novih mandatov, socialisti so povečali število svojih mandatov za 15, ostale leve stranke in struje pa so dobile skupno 11 novih sedežev. Ta okrepitev naprednih sil gre predvsem na račun neodvisnih, ki so zgubili 44 mandatov, in radikalcev, kateri so dobili 39 sedežev manj kot leta 1958; 8 sedežev pa je zgubilo Ljudsko republikansko gibanje, medtem ko je vladna Unija za novo republiko pridobila 33 mandatov. Vse druge stranke so si v glavnem obdržale doseženo število sedežev.

Avtonomna dežela Furlanija-Juljska krajina in slovenska skupnost v Italiji

Pod zgornjim naslovom je sprejela Slovenska kulturno gospodarska zveza v Trstu, osrednja organizacija Slovencev v Italiji, v zvezi s prvimi deželnimi volitvami v novi avtonomni deželi (volitve bodo 10. maja letos — op. ured.) posebno izjavo, ki jo je poslala vsem Italijanskim strankam, ki se sklicujejo na ustavo, ter jih opozorila na bistvena vprašanja, ki zanimajo slovensko skupnost na sploh in ki jih v veliki večini lahko reši bodoča dežela. V tej izjavi je rečeno:

Z izvolitvijo sveta avtonomne dežele Furlanija-Juljska krajina bo uresničena ta nova upravno teritorialna enota. Slovenska kulturno gospodarska zveza, ki združuje kulturne, gospodarske in podobne organizacije Slovencev v Italiji, in pripadniki slovenske skupnosti na sploh, ki so del prebivalstva te dežele, vidijo v tem otipljive napore v nadaljnjem uresničevanju republiške ustave, ki določa deželno ureditev republike, v očitnem stremeljenju približevanja državljanom vodstvo javnih poslov, gospodarskega in socialnega razvoja.

Upravičeno pričakujemo, da bo v današnjem političnem vzdušju prišlo do integralnega uveljavljanja določb republiške ustave, vključno in posebno členov 3 in 6, ki zagotavljata enakost vseh državljanov in zaščito narodnostnih manjšin.

Poleg dosledno in vsestransko izvedene enakopravnosti pripadnikov slovenske manjšine in njihovega jezika bi predstavljal razširitev zakona za slovensko šolo tudi na videmsko pokrajino, da bodo tam prebivajoči pripadniki slovenske narodnostne skupine deležni pouka v materinem jeziku in razveljavitev tistih še vedno veljavnih fašističnih členov štirih zakonov, ki prepovedujejo uporabo slovenskega jezika na sodiščih, ki omogočajo spreminjanje slovenskih priimkov, ki ne dopuščajo slovenskih krstnih imen, in končno tistih, s katerimi so bila poitalijančena slovenska krajevna imena, upoštevanja vredne ukrepe v duhu omenjenih členov ustave.

Opozoriti je treba na dejstvo, da je danes mogoče učinkovito prispevati k uresničenju duha republiške ustave tudi v okviru samoupravne dežele Furlanija-Juljska krajina, saj člen 3 posebnega statuta dežele naravnost nalaga dolžnost, da se priznava enakost pravic in ravnanja vsem državljanom, naj pripadajo kateri koli jezikovni skupini, z zaščito njihovih etničnih in kulturnih značilnosti.

Ta člen bo v odnosu do slovenske skupnosti, ki prebiva na ozemlju dežele, izpolnjen v vsem svojem pomenu, ko bodo vsi pripadniki slovenske etnične skupine, ne glede na to, ali prebivajo na Tržaškem ozemlju, v gorški ali videmski pokrajini, stvarno uživali vse tiste pravice, ki jih demokratična ureditev priznava narodom in narodnostnim skupinam za osnovne.

Iz teh načelnih ugotovitev izhaja:

1. Pripadniki slovenske etnične skupine imajo pravico uporabljati svoj jezik v osebnih in uradnih odnosih s predstavniki političnih, upravnih in sodnih oblasti ter imajo pravico dobiti odgovor, dokumente in potrdila v svojem jeziku.

2. V vseh javnih uradih in ustanovah ter v sodstvu mora biti nameščenih tolikšno število funkcionarjev, uradnikov in sodnikov, ki popolnoma obvladajo slovenski jezik, da je pravično razmerje do slovenskega prebivalstva in da se omogoči izvajanje pravic slovenskega jezika.

Ko se bodo osnovali deželni uradi in ustanove, bodo morale deželne oblasti namestiti primerno število uradnikov in funkcionarjev, ki obvladajo slovenski jezik. Enake obveznosti veljajo tudi za pokrajinske in občinske urade ter ustanove.

3. Slovenski etnični skupini je treba zagotoviti pravično zastopstvo v vseh upravnih organih in komisijah, predvsem pa v tistih, ki bodo obravnavale in reševale naslednja vprašanja: davčna, nadzorstva, urejanje in razmejitev občin, podpore, javne služnosti, hranilnice, gospodarsko programiranje, kamnologija, razlastitve, krajevne in poljske policije, obrtne in strokovne izobrazbe, higijene in zdravstva, združništva, ljudska stanovanja, toponomastika, prehrana.

4. Nanašajoč se na člen 4 je treba podeliti slovenskim kulturnim, vzgojnim in športnim ustanovam podpore iz javnih sredstev in jim omogočiti uporabo javnih naprav (zgradb, dvoran, igrišč itd.), tako da bodo v tem pogledu slovenske ustanove izenačene z italijanskimi.

5. Do sedaj pomanjkljivo strokovno šolstvo s slovenskim učnim jezikom v Italiji bo z ukinitvijo nižjih strokovnih šol popolnoma ukinjeno. V doglednem času bo treba to krivico popraviti z osnovanjem strokovnih šol vseh stopenj: od vajenskih tečajev vseh strok preko industrijskih in strokovnih šol do tehniške srednje šole. Kot najpomembnejša je ustanovitev vajenskih tečajev najvažnejših strok v Trstu in v Gorici, ustanovitev triletne industrijske šole v Trstu in v Gorici in ustanovitev triletne trgovske strokovne šole v Trstu in v Gorici.

6. Z uveljavljanjem dopolnilnih norm, kot to predvideva člen 6 deželne statuta, naj deželna uprava reši pereča vprašanja slovenskih vrtcev, osnovnega, srednjega, klasičnega

Letos v Jugoslaviji:

Nad 131 milijard za kmetijstvo

Za pospeševanje kmetijstva je Jugoslavija vložila v zadnjih letih že velika sredstva, vendar bo s to akcijo nadaljevala tudi letos, ko bodo investicije v kmetijstvo znašale nad 131 milijard dinarjev. Kakih 83 milijard bodo dali centralni skladi, ostalo vsoto pa republiški skladi ter skladi kmetijskih organizacij, amortizacija, proračun in drugi viri.

Pri pospeševanju kmetijstva polagajo posebno važnost na krepitev kmetijskih združenj in organizacij. V letošnji investicijski politiki si bo jugoslovanska kmetijska banka prizadevala, da bi kmetijske organizacije odkupile čimveč zemlje. Zato bo pri najnižji odkupni ceni zemlje sodelovala s celotnim zneskom, odplačevanje kredita pa se bo začelo šele po treh letih, ko bo, kakor računajo, kupljena zemlja že dajala sadove. Pričakovati je, da bodo letos odkupili kakih 200.000 hektarov zemlje in se pri tem opirajo na dejstvo, da so kmetijske organizacije že lani v težavnejših kreditnih pogojih odkupile kakih 126.000 hektarov, kar je daleč prekosilo vsa pričakovanja. Za poslovno in kreditno sposobne investitorje letos ne bo nevarnosti, da bi zavrnili njihove prošnje za dodelitev kreditov, pač pa bodo posebej upoštevali prvenstveno financiranje kompletnega opremljanja kmetijskih organizacij, da bi doslej vložena sredstva rodila čimboljše proizvodne sadove.

V okviru letošnje investicijske politike bodo posebno pozornost posvečali pridobivanju mesa, odkupu zemlje, mehanizaciji, živinski krmni, melioracijam, urejanju sadnih plantaž in objektov za osnovno predelavo kmetijskih pridelkov ter skladiščem za njihovo spravljanje.

Veliko zanimanje za gradbeno varčevanje

Pomanjkanje stanovanjskega prostora je tudi v Avstriji še vedno pereč problem, čeprav je bilo v povojnih letih zgrajenih že mnogo več novih stanovanj kot prej skozi dolga desetletja. Seveda ta problem ni le posledica zadnje vojne, med katero je bilo veliko stanovanj porušeni; potrebo po gradnji novih stanovanj narekuje tudi dejstvo, da so mnoge zgradbe

zastarele in razpadajo, tako da ne nudijo več človeka vrednega bivanja. Ne nazadnje pa igra važno vlogo še naraščanje števila prebivalstva: nastajajo nove družinske celice, ki prav tako potrebujejo stanovanje. In končno je postal današnji človek mnogo bolj zahteven, življenjska raven se je dvignila in temu primerno naraščajo tudi zahteve po stanovanjskem komfortu.

Stanovanjski problem je danes mednarodna bolezen. V mnogih državah ga rešujejo na različne načine in tudi v Avstriji imamo celo vrsto oblik pridobivanja stanovanjskega prostora. Ena izmed teh so tako imenovane gradbene zadruge in hranilnice, pri katerih vplačujejo člani svoje prihranke in jim le-te potem kreditirajo gradnjo hiše ali stanovanja. Za to obliko gradbenega varčevanja je veliko zanimanja med najširšimi plastmi prebivalstva, kakor kaže tudi primer gradbene hranilnice Wüstenrot, o kateri smo v našem listu že večkrat poročali.

Gradbena hranilnica Wüstenrot odobri vsako leto dvakrat vrsto kreditov, s katerimi njeni člani potem lahko gradijo svoje lastne hiše. Letošnja spomladanska dodelitev je dosegla nov rekord: hranilnica je upoštevala 3056 hranilnih pogodb in dodelila gradbene kredite v skupnem znesku 304, 433.000 šilingov. To je za 22,5 % več kot pri lanskoletni jesenski dodelitvi, v primerjavi z lanko spomladansko dodelitvijo pa znaša povišanje 13 odstotkov. Kljub temu pa bo hranilnica Wüstenrot tudi letos jeseni razdelila še nove kredite.

Da hranilnica to zmore, je seveda odvisno od tega, v kolikor ji uspe pridobiti novih članov. Tudi na tem področju je zabeležila lepe uspehe: v prvih dveh mesecih letos je bilo sklenjenih za blizu 50 odstotkov več novih gradbeno-hranilnih pogodb kot v istem časovnem obdobju lani.

Dunajski velesejem

kljub snegu velik uspeh

Za dunajske razmere precej nenavadno otvoritev je doživel letošnji 79. mednarodni spomladanski velesejem: močno je snežilo in razstavne prostore je pokrival sneg, ko so se častni gostje in prvi obiskovalci zbrali na otvoritveni slavnosti. Vendar je dunajski velesejem kljub skrajno neugodnemu vremenu že prvi dan obiskalo daleč nad sto tisoč ljudi.

V svojem otvoritvenem nagovoru je zvezni prezident dr. Schärff poudaril vlogo Avstrije kot nevtralne države in dejal, da smo prav zaradi tega zainteresirani na ukinitev oboroževalne tekme velesil in odstranitvi sedanje mednarodne napetosti. Hkrati je prezident dr. Schärff izjavil, da se Avstrija kot nevtralna država ne more priključiti politično-vojaškimi organizacijam, pač pa kot članica OZN lahko prispeva k zagotovitvi svetovnega miru.

in višjega srednjega šolstva. Pri tem pa je treba posvetiti posebno pažnjo, da bodo v slovenskih krajih videmske pokrajine in otroških vrtcih nastavljene vrtnarice z znanjem slovenskega jezika. Zaščitijo naj se zgodovinske zanimivosti, tipičen značaj slovenskih vasi in njihov izgled.

7. Pri izvajanju zakonodajne oblasti dežele glede toponomastike je treba uveljaviti poleg italijanskega tudi slovenski naziv za kraje, kjer prebivajo Slovenci; spremeniti nekatere izumetničene nazive v italijanskem jeziku za kraje, kjer so Slovenci v velikem številu s takim, ki se je v preteklosti uporabljal in uvesti poleg italijanskih javnih krajevnih napisov pred naselji, kjer prebivajo Slovenci, in na cestah vseh redov tudi napise v slovenskem jeziku.

8. Ne more se ustanoviti nobena nova občina ali spremeniti obstoječa meja z namenom, da se spremeni (prejudicira) narodnostna sestava občine.

9. Pri objavljanju deželnih zakonov je treba v Uradnem listu dežele Furlanije-Juljske krajine te zakone objaviti tudi v slovenskem jeziku, prav tako naj bodo javni razgласi v krajih, kjer bivajo Slovenci, tudi v slovenskem jeziku.

Zato, da bo prebivalstvo pravično zastopano v deželni svetovi ne samo po svoji politični usmerjenosti, temveč tudi narodni pripadnosti, pričakuje slovenska skupnost v Italiji, da bodo stranke, ki se sklicujejo na republiško ustavo, vključile med svoje kandidate tudi pripadnike slovenske narodne skupnosti. Po šte-

vilni moči slovenskega prebivalstva v deželi bi bilo pravično, če bi bilo izvoljenih šest svetovalcev slovenske narodnosti in ne bi bilo nepravilno pričakovati, da bi večinske stranke imenovala iz svojih vrst vsaj enega odbornika slovenske narodnosti.

V naporih za uresničevanje demokratičnih načel republiške ustave in deželne statuta kot tudi v splošnem demokratičnem razvoju vidi slovenska skupnost v Italiji možnost za še tesnejše vključevanje v življenje italijanske države, v kateri prebiva in bi s tem postala še aktivnejši faktor in sodelovalec pri splošnem razvoju.

V skladu s splošnim demokratičnim razvojem, katerega odsev je tudi pozitivnejše stališče malone vseh strank do pravic narodne manjšine, je slovensko prebivalstvo uverjeno, da bo tudi volilna kampanja potekala v tem duhu in bodo stranke same onemogočile in obsodile vsak poskus šovinističnih izpadov, žalitve pripadnikov slovenske manjšine, odklanjanje pravic slovenske manjšine, očitke izdaje državnih interesov s tem, da se Slovenci imajo za Slovence in podobno.

Slovenska skupnost, ki prebiva v Italiji, je že na zadnjih političnih volitvah ugotovila v tej smeri pomemben napredek in je prepričana, da gre za odraz politične volje vseh strank, ki se sklicujejo na ustavo, da se ustvari na področju dežele Furlanije-Juljska krajina bratsko sožitje med Italijani in Slovenci. Slovenska skupnost je uverjena, da bo uresničitev dežele Furlanije-Juljska krajina pomenila nov, pomemben korak v tej smeri.

POŠIROKEM SVETU

JOHANNESBURG. — Organizacija afriških držav je svoječasno sprejela sklep, po katerem je letalom, ki so namenjena v Južno Afriko, prepovedan prelet ozemlja včlanjenih držav. S tem ukrepom so afriške države začele izvajati sankcije proti južnoafriškemu režimu, ki se noče odpovedati rasni diskriminaciji. V tej zvezi je vsekakor značilna izjava zastopnika zahodnonemške letalske družbe Luthansa, ki je sporočil, da bodo letala družbe še naprej pristajala v Johannesburgu. S tem je Zahodna Nemčija kot edina evropska država negirala sklep afriških držav in izpričala svojo solidarnost z južnoafriškimi rasisti. Pač v skladu z načelom: svoj k svojim!

RIM. — Amerika in Mednarodni monetarni sklad sta dodelila Italiji visoke kreditne objave v višini 1.225.000.000 dolarjev. V Rimu so prepričani, da bodo s temi krediti lahko sanirali sedanjo neugodno situacijo, do katere je prišlo zaradi pasivne plačilne bilance v letu 1963 in zaradi neskladnosti na notranjem tržišču med potrošnjo in proizvodnimi možnostmi, kar je povzročilo dviganje cen in inflacijske tendence.

PLANICA. — Na 80-metrski skalalnici v Planici je bila zadnja nedelja mednarodna prirediteljska smučarskih skokov, katere se je udeležilo 48 tekmovalcev iz desetih držav. Helmut Wegscheider (Nemčija) je dosegel nov rekord 87 metrov, medtem ko je doseženi rekord skalalnice že od leta 1949 držal jugoslovanski Janez Polda s 86 metri.

RANGUN. — Burmanska vlada je sprejela zakon o ukrepih proti sabotažam v socialistični gospodarski izgradnji države. Uradno sporočilo pravi, da so v državi še elementi, sovražni vladi in njenim načrtom o socialistični izgradnji. Novi zakon predvideva občutne kazni, in sicer od 10 let zapora do smrtni obsodbe, za dejanja zoper državo in družbeno lastnino.

WASHINGTON. — V petih ameriških državah je prišlo v zadnjih dneh do velikih poplav, ko je reka Ohio prestopila bregove. Ameriški Rdeči križ navaja, da je bilo v državah, ki so jih poplave najbolj prizadele, uničenih več kot 21.500 stanovanjskih hiš.

MARIBOR. — Zadnja nedelja je bil v Mariboru zaključen IV. sejem gostinske opreme, ki je vzbujal veliko zanimanje ter so razstavljavci sklenili za več kot 3 milijarde pogodb. V okviru sejma je bilo tudi kulinarčno tekmovanje, na katerem je bilo predloženih 145 izdelkov. Zirija je podelila 24 zlatih vilic, 42 diplom prve in 79 diplom druge kategorije. Zaradi velikega uspeha bodo sejem ponovili meseca oktobra, od prihodnjega leta dalje pa bo ta prirediteljska le še oktobra in ji bodo skušali dati širši jugoslovanski ter mednarodni značaj.

DZAKARTA. — Srednji del otoka Sumatra so zajele katastrofalne poplave. Nekaj sto tisoč ljudi so morali evakuirati. Izšle so se širši velike reke in več sto hektarov plodne zemlje je poplavljen ter so uničene velike količine kmetijskih pridelkov.

MEXICO. — Ta teden je na obisku v Mehiki francoski predsednik de Gaulle, katerega spremlja tudi zunanji minister Maurice Couve de Murville. Francoski predsednik bo obiskal tudi druge latinskoameriške države.

WASHINGTON. — Po nedavnem obisku ameriškega obrambnega ministra McNamare v Južnem Vietnamu je predsednik Johnson izjavil, da bo Amerika še naprej podpirala sajgonski režim „v okrepljenem boju proti komunističnim gverilcem“. Ameriška vojska in gospodarska pomoč Južnemu Vietnamu v minulih dveh letih je ocenjena na okrog 690 milijonov dolarjev. V Južnem Vietnamu je trenutno kakih 15.500 ameriških „vojaških svetovalcev“. Vendar pa v Washingtonu menijo, da bodo v Sajgon poslali še več vojaških oseb, orožja in drugega materiala, s čimer naj bi podprli vojaško operacijo južnovietnamskega režima proti Vietkongu.

HAVANA. — V govoru študentom ob obletnici napada na predsedniško palačo v Havani med kubansko revolucijo leta 1957 je predsednik Fidel Castro dejal, da je napredek, ki ga je v tem času dosegla Kuba, tolikšen, da bo država kmalu zadovoljevala svoje potrebe po strokovnih kadrih. Castro je poudaril, da je treba razviti industrijo sladkorja in živilarje, ter pozval študente, naj prispevajo k splošnim naporom v tej smeri.

MADRID. — Na madridski univerzi je prišlo do velikih demonstracij, ker so univerzitetne oblasti prepovedale predavati nekaterim profesorjem, ki imajo kritičen odnos do Francovega režima. Več profesorjev je izjavilo, da na španskih univerzah ni akademskih svobod in zahtevalo liberalizacijo prosvetne politike v Španiji.

MOSKVA. — CK KP Sovjetske zveze in sovjetska vlada sta sprejela vrsto sklepov, ki naj bi pripomogli, da bodo rezultate znanstvenih raziskovalnega dela hitreje in učinkoviteje uporabili v industriji in kmetijstvu ter na drugih področjih sovjetskega gospodarstva.

RIO DE JANEIRO. — Predsednik Brazilije Goulart je na velikem ljudskem zborovanju povedal, da je podpisal dekret o nacionalizaciji vseh privatnih petrolejskih rafinerij in zemljišč v širini 10 kilometrov od vseh cest, železnicah in plovnih rekah v državi. To je le začetek velikih reform, s katerimi hoče predsednik Goulart doseči mir v Braziliji.

DALLAS. — Poročno sodišče v Dallasu je spoznalo Jacka Rubyja za krivega uboja Leeja Oswalda. Po soglasnem sklepu porote bo Jack Ruby poslan na električni stol. Vendar je njegov zagovornik vložil priziv in napoveduje, da ga bo golovo rešil pred električnim stolom. Medtem pa se v Ameriki že dalje bolj uveljavlja mnenje, da Oswald ni bil marilec predsednika Kennedyja.

PARIZ. — Afriški predsednik Ben Bela se je na povratku s svojega obiska v Jugoslaviji neopričakovano sestel s francoskim predsednikom de Gaullem in s njim razgovarjal podružno uro. O teh razgovorih — šlo je za prvi osebni stik med obema predsednikoma — niso objavili podrobnostnih poročil.

Tisoč besed v minuti

Tudi naglega branja se lahko naučimo

Zivimo v času, ko je celotno življenje zgrajeno na hitrici. »Čas je denar« — in denarja očitno nikdar nimamo dovolj; vedno več ga bočemo imeti, da bi si z njim nabavali nove stvari, ki nam jih nudi sodobna tehnika. Po cestah drvi avtomobili in v zraku žvigajo letala z nadzvočno brzino. Vse služi le enemu cilju: hitro iz enega kraja v drugi, da ne bomo zamudili »časa«, ki je »denar«.

V tem času postajajo čedalje redkeje idile, ko se je tudi delovni in poslovni človek lahko vsedel in v miru bral časopis ali knjigo. Danes preletimo le še naslove in se nekoliko dalje zaustavimo le pri vesteh, ki vzbujajo naše posebno zanimanje. Da pa bi tudi v našem »bitrem« času omogočili seznanjanje s časopisnimi vestmi in vsebino knjig, so se nekateri začeli baviti z »znanostjo« naglega branja.

»Ali berete naglo? Koliko besed v minuti? Vselej premalo, bo dejal, kdor mora po službeni dolžnosti in potrebi dan za dnem prebrati kvadratne metre potiskanega papirja ali kdor ima zaradi množice opravkov le malo časa za prebiranje časopisov in knjig. Poskusite brati kar se da naglo, videli boste, da zmorete kakih 250 besed v minuti. Malo, če pomislite, da preletijo nekateri v istem času kup vrstic s skoraj tisoč besedami. Če bi radi brali hitreje, pridite na naš tečaj, ki se začne...«

Tako opisuje neka londonska izobraževalna ustanova svojo dejavnost in vabi k udeležbi. Kakšen je tečaj, ki uči slušatelje brati zelo naglo, vendar tako, da tudi dojemajo vsebino?

Najprej je tečajnikom treba povečati zornikot: na platnu se kažejo skupine črk, spčetka so majhne, vrstijo se razmeroma počasi, postopno se večajo skupine in veče tudi hitrost, tečajniki pa jih skušajo vsaj nekaj ujeti na papir. Polagoma prilagajajo oči, ki jih izprva pokrijejo veče po trikrat, preden človek prebere vrstico z dvajsetimi besedami, in sicer zato, ker njegov pogled ne drsi enakomerno, marveč se sunkovito, v skokih giblje od začetka vrstice na levi do konca na desni strani. Tečajnik zaznamuje prvi dosežek, ko mu uspe prebrati vrstico z dvajsetimi besedami v dveh obrokih, se pravi, da vmes enkrat trene z očmi. Če je vrstica kratka, kakor na primer v časopisnem stolpcu, lahko zajame en sam pogled vse besede v njej. Tečajniki se z vajo tako izpopolnijo, da z očmi ne sledijo več besedam od leve proti desni, marveč gledajo v sredino časopisnega stolpca in berejo cele vrstice hkrati, pogled pa jim drsi po sredini vrstic navzdol v skladu z dojemanjem vsebine besed.

Seveda se je pri tem treba zbrati — po glavi ne smejo rojiti drugi miselni utrinki — in pozabiti na zven besed, skratka preiti od grafične podobe na njihov pomen, pravijo organizatorji londonskega tečaja za naglo branje. To ne utruja oči, ki imajo veliko zaznavno sposobnost, naporno pa je za možgane, ki morajo delati silno naglo, če se hočejo vsaj približati zmogljivosti zdravih oči.

Blaž Singer:

Turizem na Koroškem

in razvoj zakonitih osnov za njegovo pospeševanje

Koroški fond za pospeševanje turizma

Turizma brez potrebnih denarnih sredstev ni mogoče pospeševati. Ne občine in tudi ne država oz. njena Koroška turistična zveza niso v stanju, da bi izpolnjevale zakonito določene naloge brez denarja. Zato je koroški deželni zbor istočasno, ko je sklenil zakon o turizmu 1964, z nadaljnjim zakonom ustanovil tudi »Koroški fond za pospeševanje turizma«. Tudi ta fond je juristična oseba. Svoj sedež ima v Celovcu. Njegovo premoženje je mogoče uporabljati zgolj za pospeševanje turizma, z njim pa razpolaga koroška deželna vlada. Svoje premoženje je ustvarjal iz prispevkov

vseh fizičnih in juridičnih oseb in personalnih družb, ki se na Koroškem v smislu § 2, 3. odstavek štev. 1—3 zakona o dohodninskem davku bavijo s samostojno pridobitno dejavnostjo, pri čemer sodi že vzdrževanje enega samega obratovališča na Koroškem med samostojno pridobitno dejavnostjo; ki jih ne glede na gornje določilo plačujejo osebe, ki obrtniško ali privatno v okviru hišne stranske zaposlitve proti plačilu prenočujejo tuje osebe;

V Ljubljani napovedujejo:

»Likovni album Slovenije«

ki bo največja akcija slovenske umetnostne zgodovine

Založniška dejavnost v Sloveniji je po drugi svetovni vojni doživela prej nesluten razmah. V teh letih je prišlo na knjižni trg nešteto najrazličnejših knjižnih izdaj, ki niso našle velikega odziva le med bralci, marveč so vzbudile pozornost tudi v strokovnih krogih. To velja zlasti za grafično opremo knjig kakor tudi za velike znanstvene izdaje, ki so presenetile široko javnost, domačo in prav tako tudi mednarodno. Mali slovenski narod se je na tem področju uspešno uvrstil med velike kulturne narode sveta. Uresničitev načrta, za katerega je dalo pobudo Umetnostno zgodovinsko društvo Slovenije, pa bo tozadevno prekosila vse dosedanje dosežke!

Gre za izdajo prvega likovnega albuma Slovenije, kateri predstavlja največjo akcijo slovenske umetnostne zgodovine. Izšel bo pri ljubljanski založbi »Mladinska knjiga« ter so predstavniki imenovanega društva in založbe že določili osnovne črte velike izdaje, ki naj bi po eni strani zajela popoln pregled in obdelavo umetnostnih spomenikov na Slovenskem, po drugi strani pa bi pomenila preskusni kamen slovenskega založništva.

»Likovni album Slovenije« bo združil mnoge vidnejše strokovnjake slovenske arheologije in umetnostne zgodovine ob delu, ki naj bi predstavilo vse umetnostno pomembnejše gradivo slovenske dežele od najstarejših časov do danes, torej od prazgodovine do poslednjih uspehov slovenske srednje in mlade generacije likovnikov doma in v tujini.

Izdaja je zasnovana res sodobno. Gradivo je za zdaj predvsem orientacijsko razdeljeno na obdobja takole: prazgodovina, antika, zgodnji srednji vek, romantika, gotika, renesansa, manierizem in zgodnji barok, barok, 19. stoletje, fin de siècle (»Moderna«), obdobje med obema vojnama in sodobna umetnost. Pri tem naj bi bilo vsako umetnostnozgodovinsko obdobje obdelano v več knjigah, ki bi bile posvečene

predvsem osnovnim panogam, to je arhitekturi, kiparstvu in slikarstvu. Še kot posebni knjigi sodita v ta okvir obdelavi ljudske umetnosti in umetne obrti, ki se prav danes razvija v splošno pomembno smer industrijskega oblikovanja. Vseh zvezkov bi bilo okoli 30 ali morda še dva do štirje več, kakor bi se pač sproti pokazalo ob obdelavi gradiva.

Izdaja naj bi bila lepa, na sodobni ravni, reprezentativna. Obseg posameznega zvezka naj bi bil od 30 do 50 tiskanih strani z dodatkom ene pole kataloga k slikam. Vsak zvezek naj bi imel 100 celostranskih reprodukcij, med njimi precej barvnih. V celoti gre seveda za ožji izbor najbolj značilnih stvari, ki lahko tudi v tujini predstavljajo slovensko umetnost in to izdajo; še posebej zato, ker ima založba v načrtu tudi kompletno tujejezično izdajo.

Seveda pri taki veliki, široki akciji ni mogoče izdajati zvezkov po strogem časovnem razporedju. Zvezki naj bi izhajali po vnaprej določenem načrtu; vsi zvezki naj bi izšli v šestih ali največ osmih letih. Sedem poglavij oziroma sedem zvezkov bo morda že letos pripravljenih za tisk.

Torej res veliki načrti, katerih uresničitev bo pomenila doslej največjo akcijo slovenske umetnostne zgodovine.

Slovar slovenskega knjižnega jezika

Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani je sklenila izdati slovar slovenskega sodobnega knjižnega jezika, kakor jih imajo že vsi slovanski narodi ali so jih vsaj začeli izdajati.

Pripravljalna dela za slovar segajo v leta pred vojno, zbiranje slovarskega gradiva pa se je začelo po letu 1945. Do zdaj je zbranih nekako tri milijone listkov, vendar jih je milijon uporabnih samo za zgodovinski slovar, nekaj nad dva milijona pa za sestavljanje načrtovanega slovarja. Uredniški odbor (Anton Bajec, Mile Klopčič in France Tomšič ob sodelovanju Lina Legiša, Staneta Suhadolnika in Ivana Tomince) je že pripravil okvirni načrt za slovar ter pred nedavnim razposlal poseben poskusni snopič, ki obsega uvod, seznam kvalifikatorjev in kratic ter dvajset dvostranskih strani slovarskega teksta. S poskusnim snopičem hoče uredniški odbor zainteresirati javnost, da bi dobil čim več pripomb in mnenj ter tako omogočiti sodelovanje vseh zainteresiranih pri dokončni obdelavi slovarskega gradiva.

Slovar naj bi izšel tekom desetih let, in sicer v štirih zvezkih po kakih tisoč strani v leksikonskem formatu. V njem bo pod 120.000 gesli in podgesli obdelano besedišče sodobnega knjižnega jezika z vsjo splošno rabljeno terminologijo. Ilustrativno gradivo bo zajeto iz leposlovja, poljudnoznanstvenih del, revij in dnevnega tiska od Cankarja do danes, sprejete pa bodo tudi besede in zveze iz leposlovja od Prešerna do Cankarja, če so v skladu z današnjo rabo ali če so značilne za dobo oziroma pomembnega avtorja. Slovar bo namenjen praktični rabi in podoben drugim sodobnim slovanskim slovarjem srednjega obsega.

5. davka, najmanj pa 10 šilingov letno. Od zneska za odmero zemljiškega davka je treba pred odmero prispevka za ta fond odšteti 200 šilingov kot prispevka prosti znesek.

■ Obrtniki plačujejo ta prispevek v višini 20% od zneska za odmero obrtnega davka. Če imajo na Koroškem samo poslovalnico ali obratovališče, plačujejo prispevek le od onega dela zneska za odmero obrtnega davka, ki odpade na to poslovalnico ali obratovališče. Obrtniki, ki se bavijo z izvozom, dosežejo lahko popust prispevka, če s predpisom davka na blagovni promet dokažejo svojo izvozno dejavnost in njen obseg.

Zasebni poklici plačujejo ta prispevek v višini 0,5% svojih dohodkov, v kolikor so ti višji od 18.000 šilingov. Prispevek oseb, ki obrtniško ali privatno oddajajo turistične sobe ali postelje in posestniki kampingov plačujejo prispevek v ta fond v višini ene tretjine kasirane krajevne takse. Prispevke predpisuje župan z odlokom, plačevati pa jih je treba polletno in sicer za obdobje oktober—april in za obdobje maj—september v teku treh tednov po dostavitvi odloka. Po dostavitvi odloka o višini prispevka za Koroški fond za pospeševanje turizma ima obdavčenec pravico, da tekom 14 dni vložiti proti njemu priziv, nakar mora občina tekom nadaljnjih 14 dni pričeti s postopkom za ugotovitev dejanske vi-takse odpade po neprekinjenem tri-

šine prispevka. Če v tem času s postopkom ne prične, izgubi odlok svojo veljavnost.

Prvič bodo odloki za prispevke v Koroški fond za pospeševanje turizma izstavljeni za mesec maj—september 1964 in sicer na podlagi odmer za dohodninski in obrtni davek za leto 1962. Kmetijski in gozdni posestniki bodo dobili prispevek odmerjen na podlagi zneska za odmero zemljiškega davka za leto 1964.

Zakon o krajevnih taksah

Zakon daje občinam polnomočje in jih obvezuje, da od bivanja turistov v svojem območju pobirajo krajevne takse. V občinah z zdravilišči v smislu tozadevnega zakona (LGBL. Nr. 157/1962) se te takse imenujejo zdraviliške takse (Kurtaxe). Doslej so krajevno takso pobirale le občine, ki so uradno nosile naziv »turistične občine«, odslej pa jo morajo pobirati vse koroške občine. Krajevna taksa je izrecna občinska dajatev, njen donos pripada občini. Donos občine iz krajevnih taks mora služiti krajevnemu pospeševanju turizma. V nasprotnem primeru nadzorna oblast občino k temu lahko prisili.

Krajevno takso morajo plačevati vse osebe, ki v občini nimajo bivališča in ki tam prebivajo začasno proti plačilu v gostinsko obrtnih prenočiščih, v privatnih prenočiščih in v kampingih. Plačevanje krajevne

»Dan staršev«

NA SLOVENSKI GIMNAZIJI V CELOVCU

Ravnateljstvo Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu nas je naprosilo za naslednjo o b j a v o :

Ob zaključku drugega tromesečja tekočega šolskega leta bo na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu, Lerchenfeldgasse 22, dne 21. marca v času od 13. do 16. ure »Dan staršev«.

Ravnateljstvo

Kitajska filmska proizvodnja

O kitajski filmski proizvodnji še do nedavne pravzaprav nič nismo vedeli. Prevladalo je mnenje, da država s 600 milijoni prebivalcev sploh nima svoje samostojne proizvodnje filmov; zato so bili v svetu precej presenečeni, ko so se pred leti pojavili v raznih državah tudi kitajski filmi.

Kitajska ima več filmskih proizvodnih podjetij, med katerimi je največje podjetje, ki se imenuje »Ljudska republika Kitajska« in ima svoja središča v Pekingu in Šanghaju. V tem podjetju izdelajo na leto približno 20 celovečernih igranih filmov in celo množico kratkih dokumentarnih, lutkovnih ter risanih filmov. Podjetje ima v obeh središčih velikanske ateljeje z najmodernejšimi aparati za snemanje slik in tona, moderne laboratorije za črnbeli in barvni film, posebej pa še najmodernejšje ateljeje za snemanje risanih in lutkovnih filmov, s katerimi so se proslavili po vsem svetu.

Kitajska je dežela s tisočletno kulturo. Zato mnogi kitajski filmi pripovedujejo o starodavnih dogodkih. Pa tudi bližnja preteklost z zadnjo vojno, v kateri so Kitajci obratno obratovali z Japonci in se osvobodili izpod cesarskega jarma, je zapustila globoke sledove. Tudi novi čas je prinesel nove zgodbe in novo smer za filme.

KULTURNE DROBTINE

■ Državna knjižnica v Gorici je vključila v letošnji seznam literarnih novosti tudi 40 pred kratkim izdanih slovenskih knjig. Ravnatelj knjižnice je obvestil ustanovo, da bodo javno knjižnico redno oskrbovali tudi s slovenskimi novitetami, kar naj bi »pripomoglo k nadaljnemu izboljšanju odnosov med obema narodnima skupinama na Gorickem v skupnem naporu za kulturni napredek vseh državljanov«.

■ Konec maja bo v Rumi glasbeni festival Vojvodine. ki ga nameravajo prirediti vsako leto. Letošnji festival bo posvečen 50. obletnici smrti skladatelja Sievana Mokranjca. Pravico do udeležbe na festivalu bodo imele vse glasbene in folklorne skupine iz Vojvodine, ki so v svojem delu dosegle zadovoljive kvalitativne rezultate; izmed teh bo posebna komisija izbrala šest zborov, osem orkestrrov in deset folklornih skupin.

mesecnem bivanju v občini. Plačevanja krajevne takse so oproščene

■ osebe, ki imajo izkaznico trgovskih potnikov in ki v občini ne nočujejo več kot trikrat zaporedoma;

■ osebe, ki so zaposlene pri delodajalcu, ki ima svoj sedež v občini ali sosedni občini;

■ bolniki v bolnišnicah in v zdraviliščih;

■ mladina do izpolnjenega 18. leta starosti;

■ osebe, ki nočujejo v kočah planinskih društev.

Turistično takso plača torej gost, ki nočuje ali kampira proti plačilu v občini. Kdor nočuje brezplačno pri sorodnikih ali znancih, temu krajevne takse ni treba plačati. Krajevno takso pa mora tudi plačati, kdor v občini kampira, ne glede na to, za koliko ljudi je kampirni prostor določen, se pravi tudi v kampingih, na katerih je manj kot 10 oseb.

Višino krajevne takse določijo občinski svet z odredbo. Na osebo in nočitev lahko znaša 1 do 8 šilingov, pri čemer je njena višina po eni strani odvisna od izdatkov občine za pospeševanje turizma, po drugi pa od kakovosti ustanov, ki so za turizem na razpolago. Višina krajevne takse se po letnem času in po območjih občine lahko razlikuje. Občina mora odredbo o krajevnih taksah nabiti na občinski deski.

(Nadaljevanje prihodnjic)

SPZ NAZNANJA

V a b i l o

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vljudno vabi vse od blizu in daleč na lepo igro

Počeni prstan

ki bo na cvetno nedeljo dne 22. marca s pričetkom ob treh popoldne v dvorani pri cerkvi.

Igra z resno vsebino nas seznanja z zakonskim življenjem drugič poročene žene, ki živi nekaj časa vsa srečna s svojim drugim možem, pozneje pa jo hudobna ženska — mali njenega prvega moža — spravi v nepopisno nesrečo.

Pridite na cvetno nedeljo v obilnem številu na Radiše, da boste spet imeli nekaj ur poštenega užitka.

K obilni udeležbi vabijo igralcil

Dob pri Pliberku

Pred nedavnim je umrl Luka Oman, kmet p. d. Svetec v Dobu pri Pliberku. Doma je bil iz Škofje Loke na Kranjskem. Njegovi starši so kupili Svetčevo kmetijo ter se preselili na novi dom in jim je postala Koroška tudi nova domovina. Luka se je leta 1919 poročil in z ženo sta v vzorni skupnosti storila vse, da se je domačija ohranila in napredovala tudi v časih najhujše gospodarske stiske. Rodilo se jima je šest otrok, od katerih živijo tri hčerke in en sin, drugega sina pa je pobrala nacistična vojna.

Pokojni Luka je bil kmetovalec z dušo in telesom. Odlikovale so ga vse vrline pristnega slovenskega kmeta na Koroškem, zvest in udan je bil svojemu ljudstvu, iz katerega je izšel. V domačem kraju v Dobu in okolici se je vživel z vsem svojim bistvom in so ga sosedje zaradi njegovega lepega in mirnega značaja spoštovali in radi imeli vsi, ki so imeli opravka z njim. Sredi marljivega dela ga je zajela mučna bolezen, za katero je trpel dolgih šest let. Svojo bolezen in trpljenje je prenašal z občudovanja vredno potrpežljivostjo, priznanje pa velja tudi njegovim svojcem, ki so za bolnega gospodarja in očeta iz ljubezni storili vse, kar je bilo v njihovih močeh, da so mu lajšali bol.

Pogrebni svečanosti na pokopališču v Nonči vasi se je udeležilo zelo veliko prijateljev, sosedov in znancev pokojnika in mu s tem izkazalo svojo ljubezen in spoštovanje. Domači pevci so mu zapeli v slovo ganljive žalostinke, domači župnik pa je spregovoril globoko občutene poslovilne in tolažilne besede.

Pokojni sosed Luka naj počiva v miru, žalujočim svojcem pa izrekamo naše globoko sožalje!

Uradni dnevi Pokojninske zavarovalnice za delavce

Meseca aprila bo Pokojninska zavarovalnica za delavce, deželni urad Graz — podružnica Celovec — imela naslednje uradne dneve na Koroškem: 8. 4. v Šmohoru, Hauptstraße 172; 15. 4. v Št. Vidu ob Glini, Friesacher Straße 1; 16. 4. v Spittalu ob Dravi, Lutherstraße 4; 22. 4. v Beljaku, Kaiser-Josef-Platz 1 in 23. 4. v Wolfsbergu, Wayerplatz. Uradni čas vsakokrat od 8. do 12. ure.

Slovenji Plajberk

Občinske volitve so za nami in za dobo 6 let ostane tako, kakor se je volilo. Nastopili smo tudi s posebno listo pod naslovom „Občinska volilna skupnost“, kakor smo to storili že pri prejšnjih volitvah. Pri volitvah leta 1958 smo imeli lep uspeh, dobili smo tri mandate v občinski odbor, to pomeni, da je bila iz te liste tretjina občinskih odbornikov. Pri letošnjih volitvah pa smo zgubili enega odbornika in tako tudi podžupana ter zastopnika v finančnem odboru.

Uspeh predzadnjih volitev pripisujejo zlasti temu, da je na drugem mestu kandidiral zaslužni Feliks Wieser, p. d. Šošl, ki je postal tudi namestnik župana. Do letošnjega nazadovanja pa je prišlo zaradi tega, ker so bili nekateri nepoznavalci položaja mnenja, da Feliks ne sme kandidirati na prvih treh mestih, čeprav je 15 let odločno zastopal koristi vseh občanov v občinskem odboru. Prepričani smo, da bi bil s Feliksom na čelu liste uspeh golovo bolj zadovoljiv. Upamo, da se bodo odgovorni ljudje spamelevali vsaj zdaj, ko smo utrpeli občutno zgubo.

Pri volitvi župana je bil ponovno izvoljen socialist Šimen Waldhauser, ki je že vsa leta na vojni na tem položaju.

Težavne volitve župana v Pliberku

Vzdušje okoli letošnjih občinskih volitev morda v nobeni drugi občini ni tako napeto kot ravno v novi veliki občini Pliberk, v katero sta bli vključeni prej samostojni občini Blato in Libuče. S tem je postala nekdanja meščanska „trdnjava“ mešana upravna enota, ki bo morala mnogo bolj kot doslej zastopati tudi interese kmečkega in delavskega sloja, hkrati pa upoštevati tudi občane slovenske narodnosti, ki prav tako upravičeno zahtevajo enakopraven delež ne le dolžnosti marveč pravice.

Vse pa kaže, da bi hoteli „purgarji“ že naprej po svoje krojiti usodo vseh občanov, kakor so bili to vajeni doslej. Prvi poskus volitev župana je vsekakor pokazal, da je gotovim krogom dobrodošlo vsako sredstvo. Novizvoljeni občinski odbor se je v terek ob izredno živahnem zanimanju široke javnosti sestel na svoji prvi seji, k volitvi župana, katero pa so onemogočili mandatarji ÖVP, ki so demonstrativno zapustili sejo, ker so ostali s svojo zahtevo po volitvi v celici (takega načina volitve zakon ne predvideva) v manjšini: pri glasovanju je ÖVP-jevsko zahtevo podprlo le sedem odbornikov, ostalih deset pa jih je glasovalo proti. Torej povsem jasna odločitev, vendar se mandatarji ÖVP niso uklonili demokratičnemu sklepu večine.

Ta korak ÖVP-jevskih odbornikov je razumljivo povzročil živahno reakcijo. Ljudje se zdaj upravičeno sprašujejo, kaj se skriva v ozadju, kakšne namene je zasledovala ÖVP s tem, da je na vsak način hotela izsiliti volitve v celici.

Tokrat je ÖVP vsekakor uspelo preprečiti izvolitev župana in se mora zdaj občinski odbor tekom enega tedna sestati k novi seji. Do takrat pa se bo nadaljevalo snubljenje za podporo treh mandatarjev, izvoljenih na listi Delovna skupnost kmetov, delavcev in obrtnikov, kajti od njih je odvisno, kdo bo župan v Pliberku. Le-ti pa se morajo zavedati, da je ÖVP v volilni kampanji med drugim naglašala, da le krepitev njenih vrst zagotavlja „ohranitev nemškega značaja“ Pliberka.

V
A
B
I
L
OZveza
koroških partizanov
Glavni odbor

na redni občni zbor Zveze koroških partizanov, ki bo v nedeljo, dne 22. marca 1964, ob 9. uri v Delavski zbornici dvorana I/L v Celovcu.

K številni udeležbi vabi
odbor

Mladi kmetje sledijo Slovenski kmečki zvezi

Mladi slovenski kmetje zelo zrelo presojujejo položaj naših kmečkih gospodarstev in z veliko vnemo iščejo pota za sodobnejše kmetijstvo, ki bo bolj kot doslej odgovarjalo pogojem na trgu s kmetijskimi pridelki. Na tej poti se vedno bolj oklepajo Slovenske kmečke zveze, ki jih združuje na tej poti.

Do takih ugotovitev prihajamo po zadnjih sejah, sestankih in tečajih Slovenske kmečke zveze. Po uspešnih tečajih v Grabalji vasi in v Zmotičah, ter po ustanovnem občnem zboru kmečke delovne skupnosti v Lobniku sta specialna prašičerejska tečaja v Pliberku in Pod Jerberkom kljub slabemu vremenu združila nad vse razveseljivo število mladih kmetovalcev k skupnemu posvetovanju, kateremu bo — po poteku tečajev sodeč — sledilo tudi skupno delo na poti poenostavitve in specializacije kmetovanja.

Na teh dveh tečajih je šlo predvsem za vprašanja, ki jih v zvezi s poenostavitvijo kmetovanja pred kmete in sosesčine postavlja prehod na povečano rejo prašičev in proizvodnjo prašičjega mesa, kakor ga zahteva trg. S tem v zvezi je na tečajih najprej ing. N a c h b a r razčlenil nujnost in probleme gospodarske preusmeritve naših kmetij in vasi ter načel vrsto aktualnih vprašanj, ki izvirajo iz sedanje stopnje naše prašičereje. Na vrsti lokalnih primerov je obrazložil gospodarske hibe po vseh in raztolmačil, kako bi bilo mogoče te hibe čim prej odpraviti, s tem zboljšati kvantiteto in kvaliteto pridelkov, olajšati delo in ga napraviti izplačljivejšega.

Za njim je spregovoril direktor farme Ihan dr. P e n t e k in nanizal pred udeleženci spoznanja svojih bogatih izkušenj pri vzreji in krmljenju prašičev. Njegov precizni opis izkušenj pri vzreji prašičev in njegovi neposredni recepti za različne pogoje pitanja prašičev so v Pliberku zadeli v živo. Le na redko katerem kmetijskem tečaju ali predavanju so udeleženci s tako vnemo beležili njegova izvajanja, kakor so jih beležili pliberški tečajniki.

Za zaključek je govoril tajnik SKZ Blaž Singer in opozoril na dalekosežne spremembe, ki se kažejo na evropskem trgu s kmetijskimi pridelki, ko pričena takorekoč po vseh deželah naraščati proizvodnja žita, ponudba mesa, mleka in mlečnih izdelkov pa popuščati. Po svoječasnih »gorah« prašičev in masla in po »poplavih« z mlekom pričena

Evropa iskati meso in maslo po prekoceanjskih deželah. V ožgled temu razvoju je podrobno govoril o pogojih in možnostih zboljšanja in povečanja proizvodnje prašičjega mesa ter zboljšanja njegove kvalitete potom sodelovanja kmetov, kakor ga prakticirajo na Štajerskem, Nižjem Avstrijskem in Bavarskem ter po Sloveniji. Ob koncu se je še dotaknil vprašanja potrebe zboljšanja organizacije vnovčenja pujskov in klavnih prašičev.

Po predavanjih so se zlasti udeleženci tečaja v Pliberku takoj odločili za nekatere konkretne ukrepe na poti zboljšanja reje prašičev. To odločitev lahko imenujemo temeljni kamen za nova pota v vzreji prašičev in proizvodnji mesa v pliberški okolici.

Celovec v letalskem prometu

S 1. aprilom bo začel veljati poletni vozni red avstrijske letalske družbe AUA, ki pomeni izboljšanje zlasti v notranjem letalskem prometu. Na novo je bil v omrežje vključen Linz, medtem ko bodo imela mesta Graz, Celovec, Salzburg in Innsbruck na dan po dve medsebojni zvezi ter prav tako tudi po dve zvezi z Dunajem. S tem bo Celovec še bistveno pridobil na pomenu tako v notranjeavstrijskem kot v mednarodnem letalskem prometu.

V notranjeavstrijskem letalskem prometu bo imel Celovec v letošnjem poletju naslednje zveze:

CELOVEC—DUNAJ IN DUNAJ—CELOVEC

Vsak dan odhod iz Celovca ob 13.15 uri, vmesni pristanek v Grazu ob 13.55 uri in odhod iz Graza ob 14.10 uri, pristanek na Dunaju ob 15. uri; obratno z Dunaja ob 10.30 uri z vmesnim pristanekom v Grazu ob 11.25 uri in odhodom iz Graza ob 11.40 uri ter prihodom v Celovec ob 12.20 uri.

V času od 9. 5. do 28. 9. vsak ponedeljek odhod iz Celovca ob 16.40 uri in pristanek na Dunaju ob 17.40 uri ter obratno z Dunaja ob 6.40 uri in pristanek v Celovcu ob 7.40 uri. Vsako soboto pa odhod iz Celovca ob 19. uri in pristanek na Dunaju ob 20. uri ter obratno vsako nedeljo odhod z Dunaja ob 9.50 uri in pristanek v Celovcu ob 10.50 uri.

CELOVEC—GRAZ IN GRAZ—CELOVEC

Vsak dan odhod iz Celovca ob 13.15 uri in pristanek v Grazu ob 13.55 uri, obratno pa odhod iz Graza ob 11.40 uri in pristanek v Celovcu ob 12.20 uri.

Bekštanj
(Občinski odbornik ne more glasovati proti naročilu volivcev)

Občinske volitve so za nami. Z njimi je socialistična stranka dosegla 1720 glasov, ÖVP 886, Delovna skupnost kmetov in delavcev 256, FP 124 in komunisti 96 glasov. Minuli petek pa se je sestel novi občinski svet, sestavljen iz 11 socialistov, 5 ÖVP-jevcev in 1 zastopnika Delovne skupnosti kmetov in delavcev, da izvoli župana in da se konstituira. Za župana je bil izvoljen dosedanji dolgoletni župan Fritz Schmidt in sicer s socialističnimi glasovi.

Pred volitvami župana so se tudi kandidati Delovne skupnosti kmetov in delavcev posvetovali o zadržanju svojega izvoljenega zastopnika pri volitvi župana. Pri tem so prišli z večino 9 od 11 kandidatov do pravilnega in pametnega zaključka, da mora izvoljeni zastopnik, to je Anton Galob, p. d. Pavlin v Goričah, oddati svoj glas za socialističnega župana, kar je tudi obljubil. Te obljube vendar očitno ni držal. Pri volitvah župana se je — po razmerju oddanih glasov sodeč — pridružil s svojim glasom pri nas zelo zloglasni ÖVP in s tem zavrgel naročilo predstavnikov skupnosti, ki je omogočila njegovo izvolitev v občinski svet. Svoj odnos do skupnosti pa je docela pokazal, ko se je po volitvah odpeljal s predstavniki ÖVP, namesto da bi se po dogovoru sestel s svojimi sokandidati.

Pavlinovo zadržanje vzbuja v občini, predvsem pa med njegovimi volivci, upravičeno ogorčenje. Volivci menimo, da je s svojim zadržanjem zavrgel načela skupnosti in s tem zaigral pravico, da bi nas zastopal v občini. Po tem dejanju je po svoji vesti dolžan, da odstopi odborniško mesto v občini svojemu nasledniku.

Rožek

Občinske volitve so dale našemu občinskemu zastopstvu novo podobo. Ker je bil naši občini pridružen del bivše občine Lipa, ni le naraslo število volivcev, marveč se je tudi močno spremenil sestav občinskega zastopstva. V novem občinskem zastopstvu je ÖVP zgubila večino in so jo prevzeli socialisti, ki so dobili 5 mandatov, medtem ko je od FPÖ in ÖVP podprta „Gemeinde-liste“ dobila le 4 zastopnike, 2 zastopnika pa je dobila lista Gospodarske skupnosti. S socialističnimi glasovi in glasovi Gospodarske skupnosti smo dobili v Rožeku socialističnega župana, mesto podžupana pa je zasedel Maks Kanžian kol prvi mandatar Gospodarske skupnosti.

Sodelovanje obeh strank ne bo le koristno za vso občino, marveč je tudi zaslužni odgovor gospodom okoli „Gemeinde-liste“, katerih edini cilj je — kakor so znova pokazali — razdor, protislovenska gonja in zapostavljanje ljudi, ki niso njihovega mišljenja.

ČESTITAMO!

Na univerzi v Ljubljani je naš rojak Nace Trechtar, p. d. Bavhnarjev Nac v Dobu, z uspehom napravil diplomski izpit in s tem postal diplomirani filozof. Dolga in naporna je bila pot slovenskega koroškega študenta do tega cilja. Vztrajnost in odpornost je končno vodila do lepega in zaželjenega uspeha. Nacu Trechtarju čestitamo k diplom!

KOLEDAR

Petek, 20. marec: Feliks
Sobota, 21. marec: Benedikt
Nedelja, 22. marec: Cvetna nedelja
Ponedeljek, 23. marec: Oton, Feliks
Torek, 24. marec: Gabriel
Sreda, 25. marec: Mar. ozn.
Četrtek, 26. marec: Vel. četrtek

Pošasti morskih globin

Malo ljudi je videlo ta čudna bitja, lastnike vgrajenih ribiškkih vab, prilagodljivih žarometov in velikanskih ust, ki pogoltno plen, večji od sebe. V globinah pa taki predstavniki niso nič nenavadnega. Razen njih živijo v večni temi tudi bitja, ki se branijo pred sovražnikom podobno kot sipe. Namreč, ta glavonožec v sili brizgne sepija barvilo in pobegne, njen globokomorski sorodnik, pa bleščečo tekočino, ki zasledovalca zmede.

Čuden in neobičajen svet nam razkrije že primerjava med velebobotnico, ki ima tudi do 15 m dolge lovke, in sorodnikom iz morskih globin, ki je z 20 centimetri pravi pritlikavec. Na telesih teh pritlikavih hobotnic, ki jih je več vrst, so številna mesta, ki jih lahko po volji prižge ali ugasne.

Razen hobotnic imajo vsetilne organe še nekatere ribe. Pri nekaterih so te lučke razvrščene kot osvetljene kabine na ladji, pri drugih pa v fantastičnih vzorcih, ki so značilni za določeno vrsto.

Na čudne oblike in navade takih nestvorov je nedvomno vplivalo okolje. V globini 600 metrov ni sončnih žarkov, voda je mrzla in skoraj negibna. Tudi s hrano so precejšnje težave, ker je ni toliko kot v bolj plitvem morju. Pošastne oblike globokomorskih bitij so neredko posledica raztegljivih želodcev, ki se morajo prilagoditi vsem oblikam hrane in jo zaužiti, brž ko jo srečajo.

Posebno poglavje je vgrajena razsvetljava. V svetu brez luči vgrajena svetilna mesta prestrašijo sovražnike, vabijo bodoče žrtve in privlačijo nasprotni spol. Hkrati so ti organi edini vir vizualnih informacij.

Svetilni organi se razlikujejo po razvojni stopnji. Najpreprostejši so navadno vdolbine ali žepom podobne tvorbe. Bolj zapleteni so podobni žarometom, saj imajo reflektorje in leče. Svetilno snov včasih izločajo določene žleze. Opazili pa so, da so te žleze pri posameznih primerkih varno zavetje, kjer prebivajo svetilne bakterije.

Čudni zastopniki živalskega sveta potrebujejo za »proizvodnjo« svetlobe kisik, ki ga dobijo iz krvnega obtoka. Potrebno količino kisika in s tem večjo ali manjšo svetilnost uravnava živci. Taka riba lahko svoje luči po volji prižge ali ugasne.

Obstajajo pa še druge prav tako neobičajne značilnosti. Svetlobne organe lahko premikajo tudi posebne mišice in jih usmerjajo kot žaromete. Tudi ne smemo prezreti tistih svetlobnih organov z mišično prepono, ki luč zveča ali zmanjša.

Najpopolnejši primer uporabe luči v napa-dalne namene je riba-trnek. Njena prebrisana in zahrbtna vaba je taka, da ji tudi najboljši ribič lahko zavida. Vaba je takoj za zgornjo ustnico in je podobna cvetlici s povešenim cvetom. Pri telesu odebeljeni konec se postopno zožuje in zaključuje s pravim trnkom. Neposredno pod trnkom so svetilni organi različne velikosti.

Taki ribi daje pošastni videz predvsem izredno velika glava in širok gobec z velikimi zobmi. Riba se skozi temo le počasi premika in to zaradi slabih mišic. Ta počasnost pa hkrati omogoči radovednim predstavnikom drugih morskih živali, da si svetlečo vabo ogledajo in se ji približajo. Tisti, ki so pre-

več hrabri, drugič nimajo možnosti, da to dole redko zgreši.

Vsi bližnji in daljni sorodniki ribe-trnka so groteskno oblikovani, toda to ne pomeni, da so si podobni. Pri neki zvrsti je ta vaba prirodna ribiška palica, nekajkrat daljša od lastnika, zelo tenka in se sveti po vsej dolžini. Podobna zvrst, ki živi okrog 2500 metrov globoko, ima na zadnjem koncu pahljači podobno tvorbo, ki je neprimerno večja od same ribe. Vabe so oblikovane še kot drevesa, brade, gumbi in izrastki. Za vse pa je značilno, da svetijo, vabijo, strašijo in so skoraj vedno daljši od same ribe.

Klub mladih astronautov

V Leningradu imajo klub mladih astronautov, ki je prvi te vrste na svetu. Otroci so ga ustanovili 12. aprila 1961, na dan, ko so poslali v vesolje Jurija Gagarina. Klub je imel sprva 300 članov — dijakov med 15 in 17 leti, sedaj so njihovo število zmanjšali na 100. Razen medicinske selekcije klub zahteva še brezkompromisno disciplino, odličen uspeh pri učenju in stalni fizični trening.

Deset najboljših članov je že letelo z reaktivnimi letali, skakalo s padali in treniralo na raznih napravah ter bivalo v pogojih vesoljskega poleta. Razen tega obvladajo radiotehniko in se spoznavajo z astronomijo, vesoljsko medicino in astronautiko.

Pol milijona besed v tridesetinki sekunde

Ameriška družba IBM je skonstruirala elektronsko napravo, ki samostojno prepisuje s strojem sprejeti stenogram s hitrostjo 200 besed v minuti. Ta postopek je velikega pomena pri pisanju protokolov ob sodnih procesih in pomembnih konferencah.

S stenogramskim strojem se ravna kot z običajnim. Ima 23 tipk in oddane na 7,5 cm širok trak papirja fonetične znake, ki pomenijo zloge in besede. Tehnično je možnih več kot osem milijonov kombinacij, tako da praktično lahko sprejme vse običajne jezikovne fraze angleškega jezika. Doslej je morala stenogram prepisovati za ta namen izsolana oseba, ki je za eno uro trajajočo tekst potrebovala štiri ure dela.

Pri novem sistemu pa teče skozi stenogramski stroj še en papirni trak, ki gre obenem tudi skozi stroj za prepisovanje. Ta naprava prenaša stenografske simbole z ustreznimi ločili, velikimi začetnicami in odstavki v čistopis. Ker je stenografski ključ fonetičen, se uporablja isti znak za enako zveneče besede različnega pomena, ki pa jih stenotipistka razbere iz smisla teksta.

Elektronski stroj si pri tem delu pomaga s »ploščo s spominom«. To je plošča iz stekla ali plastike, ki ima 70 milijonov zelo majhkenih izmenično črnih in prozornih pravokotnikov. Vsaka črna in svetla ploščica vsebuje samoznak in ustrezeni zlog ali besedo v angleščini. Na ta način je mogoče zbrati pol milijona besed in jih po potrebi poiskati v tridesetinki sekunde. Kakor hitro se srečata znak na traku, ki teče iz stenografskega stroja, in enak simbol na plošči, udari pisalni stroj ustrezni znak v navadni pisavi. Spomin stroja vsebuje tudi lastna imena, ki so splošno v rabi. V zapisu se pojavijo fonetično zaporedje črk, ki pa ga je lahko razbrati. Razen za angleščino so naredili take stroje tudi za nekaj drugih jezikov.

Neizmerne globine in razmeroma redko življenje so odločilno vplivali na obnašanje in navade teh rib. Verjetnost, da se bosta v tem, skoraj brezkončnem breznu srečala odrasla samicca in samec, je zelo majhna. Ta možnost pa je še manjša pri ribah, ki ne živijo v jatah.

Prvi »zbiranci« teh rib niso mogli pojasniti dejstva, da so vedno ujeli le samice. Šele pozneje so odkrili, da se samci po velikosti močno ločijo od samic. Bilo je pravo presenečenje, ko so odkrili, da so bile drobne, na telo prisesane živalce, dejansko zreli samci iste vrste.

Samec se prisesa na telo samice takrat, ko jo prvič sreča. Čeljusti in jezik se vrsteta v samično tkivo, krvna obtoka se združita. Prebavni organi včasih degenerirajo in se samec postopno preobzira v parazitskega pritlikavca z edino nalogo, da oplaja jajca.

Prebivalci globin različno rešujejo nevednosti svojega življenja. Tako so ribe-svetilke opremljene z dvojno vrsto luči na trebušni strani in še z dodatnimi lučmi na glavi in ob straneh. Tudi te ribe imajo razmeroma velike oči.

Ponoči se take ribe dvignejo proti površini, podnevi pa spet spustijo. Zakaj, znanost še ni odgovorila, čeravno domneva, da je prav ta pojav kriv napačnih globinskih meritev. Namreč, čas, potreben za vrnitev odmeva, se spreminja, kar dopušča možnost, da je oddani zvok zadel enkrat ob jato rib, ki so se dvignile, in drugič ob jato, ki se je spustila.

Velike svetilne organe ima tudi riba-sekira, ki se od rib-svetilk razlikuje po smečno sploščeni profilni obliki in srebrnomavričnem telesu. Kljub neprivlačnemu videzu so le redke posamezne daljše od desetih centimetrov.

Na splošno imajo globokomorske ribe prilagodljiva usta, ki jih lahko iztegnejo in z njimi objamejo plen. Izraziti predstavniki so vitke

zmajske ribe dolgih teles in dolgih zob. Pri lovu spodnja čeljust bliskovito švigne naprej in z naglim potegom spravi vase slastni grizljaj.

Med vsemi temi bitji so nedvomno najprilagodljiveše velikanske jegulje. Včasih so dolge tudi poldrugi meter, čeprav je večji del tenak rep. Presenečajo nesorazmerna velika usta. Se-le srečanje z mnogo večjo žrtvijo nam pojasni njihovo nalogo. Usta se raztegnejo in plen počasi izgine vanje, četudi ga je možno videti skozi tedaj prozorne stene.

Čeprav je v globinah malo življenja, ima tisto, ki obstaja, po navadi nenavadne lastnosti. Zato ni čudno, če so v globinah ribe s spodnjo plavutjo, ki je daljša od vsega telesa, ribe brez oči in tudi ribe z več pari oči, nameščenimi na teleskopom podobnih nastavkih. Pristaviti moramo, da imajo pri nekaterih zvrsteh take oči le ribe, ki doraščajo in da pozneje zakrnijo. Seveda, to ni pravilo, ker se pri drugih cevasti nastavki z očmi ohranijo vse življenje.

Dno globokega morja je pravi paradiz za biologe. Tod se sprehajajo živali, ki so neverjetno podobne velikanskim sivim cvetlicam, pa majhni raki, ki se branijo z izbrizgavanjem slepilne svetleče snovi.

Takih in podobnih čudnih ter nenavadnih primerkov, ki navdušujejo znanstvenike ter izpopolnjujejo številne vrzeli neznanja, je še mnogo.

Znanost je že stara

Ze davno pred grškim zdravnikom Hipokratom so ob Nilu in Evfratu, ob Gangesu in Jancegangu, pod mehikiškimi vulkani in na vzočju perujskih Kordiljerov živeli pomembni zdravniki — bojevali so se proti enakim bolečinam in težavam, kot mučijo človeštvo še danes.

● Ze pred 4000 leti so znali Babilonci operirati sivo mreno: v oko so zabodli bronasto iglo in tako iz očesa iztisnili motno lečo.

● Ze v tretjem stoletju pred našim štetjem so egiptovski zdravniki uravnali zlomljene kosti — namesto današnje mavčeve obveze so uporabljali platnene povoje, ki so jih bili namočili v lepljive gumijeve smole.

● Se pred začetkom nove ere — tako vsaj domnevamo — so kitajski dvorni zdravniki že poznali imunizacijo proti črnim kozam. Kozje kraste le laže obolelih pacientov so vprašili in »cepivo« potem tlačili zdravim ljudem v nos — gre za prvo umetno imunizacijo.

● Zdi se, da so že v drugem tisočletju pred našim štetjem indijski zdravniki amputirali obolele ude in jih nadomestili s protezami.

● Ze v prvem tisočletju pred našim štetjem so indijski zdravniki poznali cesarski rez.

Okameneli smehljaj

JOŽE CIUHA

14

Z letnimi časi pokrajina spreminja barve. Zaenkrat je po monsumih še toliko vlage, da poljane zelenijo. Pašniki se spletajo s svetlo zelenimi in rumenimi riževimi polji. Riž pravkar dozoreva. Med polji so drevesa s ploščatimi krošnjami, palme, hiše, naselja, pusta strnišča in mlake. Te bodo kmalu presahnile: sonce bo izžgalo prst in vsa krajina bo rumenkasto rjava. Tedaj tudi ne bo več meglic na obzorju. Od vode bo ostal le travdin.

Vzpenjanje po nadkritih stopnicah me je peljalo mimo mnogih kapelic, templjev in stojnic. Prodajalke v njih ponujajo sveče, cvetje in osvežilne pijače. Na večji terasi, nekje na sredi romarske poti, stoji kapela, katere stene so poslikane s prizori iz Budovega življenja. Budistična umetnost je potem, kar sem videl doslej, izpričala več sile v plastiki in arhitekturi kot v slikarstvu. To potrjuje tudi ta slikarja. Podobe so slabokrvne, nedomiselnosti, kompozicijsko neurejene in v izbiri barv grobe.

Ob nekoliko višje stoječi kapeli sem nalesel na skupino obarvanih mavčnih kipov. Sestavljali so jo mati, ki doji otroka in pri tem razkriva dojk, dva starca, ki ju trpinčijo starčevske nadloge in bolezn, ter možki, ki nemočen leži na tleh in na katerem si krokarji tešijo

glad. Telo je zebasto izmarogano z ranami, iz brezkrvnih ust mu visi jezik, oči pa so že postale plen lačnih ptic. Da bi bil videz bolj prepričljiv, so na mavčno podlogo nalepili prave lase: na lobanjo seveda. Prizor bi bil ostuden, če bi mu diletantska nespretnost ne bila vdihnila naivne prikupnosti. Tako je skupina bolj dobrohotna kot grozljiva. Nad hotelnim naturalizmom je srečno prevladal ornament.

Ograjo, ki obrobja oltar vrhnje kapelice, krasijo kite ženskih las: dolge, črne in goste. Morda so si jih porezala dekleta, ki so šla med redovnice, morda so dar preprostosti, ki si je hotela podrediti nečimrnost. Nihče mi ni znal pojasniti uganke in mi odgovoriti na vprašanje: tu angleščina ne zaleže dosti. S črnimi kitami se pigrava veter in jih razpleta. Z njimi so se pod kipci belili, modrili in rdečili lokvanji in veneli ob prasketajočih svečah. V tišini so zveneli gongi, ki spremljajo monologe verske gorečnosti.

V Burmo ne prihaja dosti tujcev. Med tistimi, ki pridejo, jih malo pride v Mandalay. Zvezda Mindonovega veličastja drsi v temo. Obiskujejo ga budisti in menihi, in ti niso turisti. Vendar je tudi turizem pridal svoj delež zidovom na Mandalayskem hribu. Ob svetlih rekah so na stenah načerkane razne psevdoduhovitosti in opolz-kosti. Zadnji napis, ki sem ga prebral, je bil še najbolj dostojen:

„Choose the right girl!“

Spomnil sem se domačega pregovora: Kjer se svinja valja, dlako pusti. Nihče se ne zmeni za te neokusnosti. Buda in njegovi verniki so strpni. To sem spoznal že ob pseh in krokarjih. Sicer pa sodi samopremagovanje med temeljne kreposti te vere.

Se en napis sem zasledil. V bližini vrha, kjer je nekaj zelo strmih stopnic, je v podporni zid vzdignjena plošča,

ki slavi 12. marec 1945, ko so po dvodnevni zagrizenih bojih z Japonci zavzeli Mandalayski hrib vojaki kraljevega bergshirskega polka.

Ob mnogih plastikah Bud, ki se na Mandalayskem hribu nasmihajo od podnožja do vrha, sem odkril še precej drugih verskih simbolov: predvsem živali. Velikemu učitelju stojijo ob strani sloni, petelini, golobi, krokodili, leogrifi, in druge kreature. Na neki terasi jih je cela četa. V njih so verjetno upodobljeni demoni. Kipi tu nimajo patine odbežalih stoletij, s katero sem se srečal ob nekaterih plastikah v Šve Dagon. Ozadja na oltarjih največ krasijo v ornamentalne mozaike zloženi koščki stekla. Tudi ta krasilna tehnika je mlajšega datuma. Po tem, kar sem videl v Rangunu ali razbral iz raznih revij in časopisov, se mi zdi, da je moč likovnega izraza v Burmi v zadnjih stoletjih nekoliko padla: preveč posnemanja je bilo in premalo razvoja. K temu je v zadnjih stoletjih letih gotovo prispeval svoj delež kolonializem. Med plastikami je najbolj impresivna soha stoječega Bude s stegnjeno roko, ki meri na mesto. Visoka je gotovo 8 m in seveda vsa pozlačena. Njej ob strani kleči druga velika plastika, ki verjetno predstavlja Anando. Ko sem šel mimo njiju, je pred Budo stalo tujbko in smehljačo dekle in poziralo mladeniču, ki jo je lovil v objektiv fotoaparata. Bila sta Kitajca.

V zvenenje gongov, prasketanje sveč in mrmranje molitev se je na romanju po hribu oglašalo še petje ptic. Ptice v Burmi le pojo. Pesnik s kitaro se je torej zmotil. Svojo melanholijo je samoljubno razpekčil s krokarji.

Mandalayski hrib še zdaleč ni enak Šmarni gori: nižji je in nekam bolj razpotegnjen. Zato je lahko tudi tako pozidan. Zidovi pagod in svetlišč so videti od daleč kot

Evropski kmetijski ministri priporočajo:

Pospeševanje nadaljnega odseljevanja iz kmetijstva

Koncem februarja so se v Parizu sestali kmetijski ministri držav, ki so članice Organizacije za gospodarsko sodelovanje v Evropi ali OECD, kakor tej organizaciji že pravimo. Na tem zasedanju se je diskusija vrтела predvsem okoli vprašanja, kako bi bilo mogoče v Evropi zvišati preizki dohodek ljudi v kmetijstvu. To vprašanje je iz leta v leto bolj aktualno in se mora z njim baviti takorekoč ves svet. Zasluzki pri delu v kmetijstvu v industrijski družbi vedno bolj zaostajajo za zasluzki ljudi, ki delajo na drugih več ali manj tehniziranih in avtomatiziranih področjih družbene dejavnosti.

Kakor je poročal šef kmetijskega oddelka OECD, dosega dohodki v kmetijstvu komaj dve tretjini dohodkov v drugih poklicih, v marsikaterih deželah pa komaj polovico. Zato tudi čedalje bolj narašča število ljudi, ki obračajo hrbet kmetijstvu in iščejo zaposlitve v drugih poklicih, kjer je treba manuelno manj delati in kjer so zasluzki boljši. Ta razvoj ni prizanesel nobeni evropski deželi in nobeni agrarni politiki, tako na evropskem zahodu kot na njenem vzhodu se vsak dan v tisoče vrstijo primeri, ko ljudje zapuščajo kmetijsko delo in tudi kmetijo. Najpogostejši pa so ti primeri v Združenih državah Amerike in v Kanadi. V takih okoliščinah tudi ni čudno, da se kakor pri nas tudi v svetu kmečka mladina briga za vso drugo poklicno in strokovno izobrazbo bolj kot za kmetijsko.

V diskusiji, kako bi bilo mogoče izenačiti razliko med dohodki ljudi v kmetijstvu in ljudmi v drugih poklicih, je bila večina kmetijskih ministrov mnenja, da za izenačenje razlik med dohodki ni druge poti, kot pa nadaljnje pospeševanje odseljevanja ljudi iz kmetijstva. Število v kmetijstvu zaposlenih je še preveliko, treba ga je še naprej skrajšati, ker je le po tej poti najlažje mogoče zvišati zasluzek po osebi v kmetijstvu na raven zasluzkov v drugih poklicih, je menila večina kmetijskih ministrov na svoji nedavni konferenci v Parizu.

V tem sklopu so na zasedanju OECD v Parizu govorili tudi o težavah, ki nastanejo z odseljevanjem ljudi iz kmetijstva v druge poklice. Izhodi iz te dileme so videli v primerem pospeševanju

spremembe sedanje strukture evropskega kmetijstva

ali bolje rečeno zahodnoevropskega kmetijstva. To pospeševanje naj bi obstajalo v zboljšanju pogojev za doseg ugodnih kreditov za tiste, ki še hočejo ostati kmetje. Ti krediti naj bi služili tako pridobivanju zemlje opuščeni kmetij kot pa preusmeritvi in specializaciji kmetijske proizvodnje. Po drugi strani naj bi države tudi omogočile boljše poklicno in strokovno šolanje ljudi, ki hočejo iz kmetijstva v druge poklice in onih, ki hočejo v kmetijstvu ostati.

V taisti diskusiji so evropski kmetijski ministri zavrgli tezo, da je mogoče ljudem v kmetijstvu pomagati do boljših dohodkov zgolj z nadaljnjim pospeševanjem večanja

kmetijske proizvodnje. Po mnenju večine bi tako pospeševanje privedlo do viškov kmetijskih pridelkov, ki jih ne bi bilo mogoče komercialno vnovečiti. Ljudem v kmetijstvu bi s tem naložili le še večje breme dela, njihov dohodek pa se s tem ne bi povečal. Iz tega gledišča so evropski kmetijski ministri tudi poudarili, da nadaljnje

neposredno subvencioniranje cen za kmetijske pridelke ne more več prinesiti prednosti

narodnemu gospodarstvu, niti ne kmetovalcu, ki je v razvoju zaostal in katerega gospodarski pogoji so taki, da ob njih ne more priti do zasluzka, ki bi odgovarjal ravni zasluzka v drugih poklicih. Subvencioniranje cen pridelkov bi bilo v takih primerih razsipanje denarja brez vsakega učinka tako v pogledu na zagotovitev ljudske prehrane kot v smeri zboljšanja življenjskih pogojev ljudi v kmetijstvu.

Če te bistvene zaključke konference kmetijskih ministrov držav, ki so članice OECD — med njimi je tudi Avstrija —, nekoliko podrobneje ocenimo in osvetlimo, potem spoznamo, da se v evropski agrarni politiki

konservativnost zadnje čase zelo naglo umika realnostim industrijske družbe,

katere utripi prodirajo v sleherni gorsko vas, v sleherni narodno življenje in v sleherni državo sveta. Evropska agrarna politika kaže vedno manj razumevanja za kmeta, ki naj za vsako ceno ostane „na svoji zemlji svoj gospod“. V evropskih agrarnih krogih prodira mnenje, da sedanji ustroj kmetijstva ob vseh privilegijih, ki jih tu in tam hočejo zanj izbiti nacionalne agrarne politike, ne more nuditi kmečkim ljudem zasluzka, kot ga nudijo drugi poklici.

Kmečko vprašanje v Evropi postaja vprašanje ekonomike in industrijske družbe.

Ta ekonomika je dokazala, da napravi n. pr. čevljar v tovarni lahko 10 parov čevljev na dan in da tam lahko zasluži desetkrat toliko, kolikor bi zaslužil, če bi napravil z roko v istem času le par čevljev. Kakor tu, so tudi v kmečki proizvodnji produktivnost človeka in izkoriščenost strojev in naprav edini realni pogoji za višino zasluzka.

Na dosedanji poti prilaganja pogojem industrijske družbe je kmečki človek napravil vidne korake naprej. Kdor je le hotel, je lahko povečal produktivnost svojega dela in s tem tudi zasluzek za svoje delo. Ta bo tudi v evropskih okvirnih merilih kmalu našel svoje mesto in se uveljavil. Težje bo za tistega, ki še vedno ne dojemata toka časa, ki je v kmetijstvu bodisi naše ali katekole evropske dežele že na polji. Ta čas ima zelo jasno alternativo: kdor se ne bo odločil za organizirano specializacijo in sodelovanje pri požlahtnjevanju in predelavi kmetijskih pridelkov, bo moral kot kmet nehati, ker mu bo šel zadnji sin s kmetije, sam pa dela ne bo zmozel, niti z njim ne bo več prislužil, kar danes še prisluži. Zato ne jemljimo sedanjega razvoja na lahke rame, zaverovanost v nekdanjo kmečko romantiko, iz katere smo izšli, je ravno tako nevarna, kot pa otopelost za vsak poziv k napredku in k večji dinamiki na vasi.

Več pozornosti mehanizaciji spravila krme in hlevskega dela

S pomočjo pocenjenih agrarnih investicijskih kreditov je bilo lani v Avstriji s stroji moderno opremljenih 4714 kmetij. Za potrebne stroje je bilo skupno izdanih 218 milijonov šilingov, od tega je skupna višina agrarnih investicijskih kreditov znašala 125,4 milijona šilingov.

Med stroji stojijo na prvem mestu traktorji. Teh je bilo lani s pomočjo AIK nabavljenih 2400. Število raznih priključkov na traktorje, ki so bili nabavljeni tudi z AIK, je znašalo 2800. Temu nasproti je število motornih kosilnic, ki so bile nabavljene na isti način, znašalo le 210, število motornih kombiniranih obračalnikov in zgrabljalnikov pa 624.

Tudi drugih za doseg boljše kvalitete krme in za olajšanje dela izredno pomembnih strojev in naprav je bilo s pomočjo AIK kupljenih zelo malo. Travnjskih kombajnov (Feldhäcksler) je bilo kupljenih le 54, molznih strojev 123, mehaničnih naprav za spravilo gnoja iz hleva 38, naprav za prevetranje sena na skednju pa komaj 14.

Te številke so v primerjavi s 400.000 avstrijskimi kmetijami zelo nizke. Sicer gornje število ne kaže resničnega števila omenjenih strojev, ki so bili lani kupljeni, vsekakor pa je zelo karakteristično. Kakor druge statistike kaže tudi ta primerjava, da v prizadevanju za večjo produktivnost kmečkih ljudi v alpskem svetu in za večjo intenzivnost v živalski proizvodnji še vse premalo cenimo kvaliteto krme in da premalo upoštevamo potrebo po olajšanju dela na kmetiji. Naša poenostavitve in specializacija more iti samo v smeri živinoreje. Tu pa sta dobra in enostavno spravljen krma in poenostavljeno hlevsko delo »a« in »o« vsakega gospodarskega uspeha.

Na poslednji stopnici sem si s slino podrgnil podplate: drugega mazila ni bilo.

*

Pred mesecem je Mandalay slavil svojo stoletnico. Čeprav se ne more bahati s več stoletno tradicijo in davnimi zgodovinskimi letnicami, velja med vsemi burmanskimi mesti za najbolj burmansko. Rangun je že takoj po prvi angleško burmanski vojni (1824—26) postal mesto kompromisa: med Burmo in ostalim svetom.

Z Mandalayem ni bilo tako. V njem je še vedno živ odblek nekdanjega veličastja. Tu pravzaprav umira stara Burma. Tu je kolonializem natrgal nit zgodovine naroda, ki si je bil na bregovih Iravadija izoblikoval lastno državo in ustvaril svojsko kulturo. Mandalay je poslednja postaja burmanske kraljevske zgodovine. Tu se je tudi v najčistejši obliki ohranila melodika burmanskega jezika in pesmi. In najboljše plesne šole in rezbarske delavnice. In spomini: kot za primer — maketa kraljeve palače. Kres na predvečer vsobode je nanese Burmanem nepopravljivo škodo. Govorice, da so padale granate na Mandalay, ko v njem že ni bilo nobenega japonskega vojaka več, so danes brezkoristne. Žrtve so dale svoja življenja, palača pa je zgorela: s čipkasto narezljanostjo streh, bogatimi rezbarijami, obarvanimi stekli, igrivimi stolpički, pozlato in mnogimi edinstvenimi dragocenostmi.

Na prostrani površini, ki jo oklepa obzidje in zaliva jarek z vodnimi hiacintami, je vojaško naselje in obelisk, ki povečuje težko priborjeno svobodo. Poleg revnih sledov, ki so ostali po pogoreli palači, govori o preteklosti razen obzidja še nekaj topov muzejske vrednosti in Mindanova grobnica.

Granate so pustošile tudi po mestu. Vojne rane si je

leško izlivalo. Nekateri ljudje celo Irdijo, da starega Mandalaya ni več. Zrasle so nove hiše: po večini iz tika in bambusa. Nekateri med njimi pa so zidane in govori o prodiranju velikega sveta v njem tako dolgo odmaknjeni Mandalay.

Tako kot v Rangun, so tudi ulice ravne in pravokotno izpeljane druga na drugo. Ceste pokriva debela plast prahu. Če poleg veter, se mesto zagrne v rumenkaste oblake. Glavne ulice so asfaltirane, toda ta asfalt je na mnogih krajih načet. Povsod kaže zemlja svoja izsušena rebra.

Rikšam pravijo tu „gari“. To vozilo prevladuje nad drugimi. Poleg teh so še miniaturne kočije, ki skušajo ob skromnih dimenzijah vzbuditi čimbolj monumentalni vtis. Obarvane so z mnogimi barvami in nerodno okrašene z grbom podobnimi emblemi. Ob njih bi si na ritem konjskih kopit prav lahko zažvižgal dunajski valček. Po prvem srečanju z njimi sem v duhu premeril ogromno razdaljo, skozi katero je do sem odjeknil duh aristokratske Evrope iz druge polovice minulega stoletja. Fin du siecle: kako nenavadno delujejo modni rekviziti njegove atmosfere na teh zaprašenih poteh! Kočijaži na kozlih se držijo, v svesti si svojega dostojanstva, kot kapitani na ladijskih mostičkih. Ob garijih in kočijah so še avtomobili. Vendar je motornih vozil zelo malo.

Med potikanjem po mestu so mi najbolj zvesto služile noge. Belec odkriva Azijo največ izza avtomobilskega krmila. Pri tem ima vse preračunano na čas, hitrost, milje in kilometre. Ta merila pa so nesprejemljiva za svet, čigar površina je na zunaj negibna ali lena in katerega vernejša podoba je zakopana v globine prikritih strasti in protislovij.

(Se nadaljuje)

Zeleni oves je boljši od ovsa v zrnju

Zeleni oves je kot pokrovna rastlina nad posevki trav, detelj in drugih leguminoz že od nekdaj priljubljena njivska krmna rastlina. Rezultati najnovejših poizkusov pa postavljajo zeleni oves med njivskimi krmnimi rastlinami še bolj v ospredje. Rezultati teh poizkusov namreč kažejo, da daje zeleni oves daleč višje pridelke beljakovin in škrobnih vrednosti, kot jih dajeja njegova zrnje in njegova slama, ko je dozorel.

Zeleni oves je odlična beljakovinska krma za molznice in mlade pitovne bike. Medtem ko daje oves pri pridelku 25 q zrnja in 30 q slame po hektarju skupno 355 kg surovih beljakovin in 1930 kg škrobnih vrednosti, pridelamo z zelenim ovsem, če ga nakosimo 60 q po hektarju, 660 kg surovih beljakovin in 2280 kg škrobnih vrednosti, če pa ga nakosimo 80 q po hektarju — kar se lahko zgodi pri košnji po letanju — potem nam bo dal 680 kg surovih beljakovin in 3360 kg škrobnih vrednosti.

Ta visoki pridelek beljakovin in škrobnih vrednosti v zelenem ovsem govori zase. V krajšem času pridelamo z zelenim ovsem 100% surovih beljakovin in do 75% škrobnih vrednosti več kot pa z ovsem za zrnje. Da je spravilo zelenega ovsa enostavnejše kot spravilo ovsa za zrnje in da sodi poleg tega oves med rastline, ki pustijo v zemlji največ korenin in z njimi tudi organskih snovi, bodi tukaj samo ob robu dodano. Razumljivo je — in docela jasno mora biti vsakomur — da bomo z zelenim ovsem gornje donose dosegli le z izdatnim dušičnim gnojenjem ob običajnem kalifosfatnem gnojenju.

Zeleni oves nikakor ni več le krovna rastlina za razne podseveke detelj, deteljnotravnih in travnih mešanic. Oves je njivska krmna rastlina, ki tudi v čisti setvi dobro uspe in ki da molznicam in mladi pitovni živini odgovarjajočo zeleno krmo, ki jo lahko uspešno siliramo. Julija pokošeni zeleni oves omogoča na isti njivi setev leguminoznih mešanic (bob, grah in grašca) s sončnicami ali koruzo za jesensko krmo in siliranje.

S tem pa zeleni oves nikakor ni zgubil svoj pomen kot krovna rastlina pri posevkih detelj, deteljnotravnih in travnih mešanic. Tu je še vedno boljši od drugih vrst jarega žita. Sicer mora biti v tem primeru setev ovsa redkejša, njegov prvi odkos pa zelo zgoden, da ne zaduši podsevka. Kdor pa bo po odkosu ovsa dal podsevku nekaj nitramoncala, temu bosta podsevek in oves močno odgnala in dala visok in gost prvi odkos detelje, deteljnotravne in travne mešanice ter obilen drugi odkos zelenega ovsa.

Mesečina

Kadar se spominjamo tistih časov, bi se morda radi spomnili tudi česa dobrega in prijetnega, toda temne slike se vrstijo druga za drugo in zatirajo pogled na sonce, ki je gotovo tudi sijalo. Tako se mi zdi, da je bila edina svetla stvar žarek upanja na prihodnost, ki je stalno sijal in ki se ga še zdaj spominjam z vso hvaležnostjo srca, in edina toplota, ob kateri smo se lahko greli, toplota človeških odnosov med nami, tudi tedaj, kadar smo ječali na dnu obupa, toplota, ob kateri se še zdaj lahko pogrejemo.

Ko govorimo o žarku, se spominjamo, kako je nekoč cel snop žarkov padal skozi neko zamreženo okno — bila je mesečina.

Sijala je v ječo, v tesno celico, kjer se je tisto noč sede, leže, kleče stiskalo kakih dvajset žensk. Noč za nočjo so jih vlačili tja gestapovski agenti, jih zaslisevali, mučili in pošiljali s transporti v Nemčijo, da se potem morda niso vrnile nikoli več. Bile so strašne noči in morda ni bilo nobene med njimi, ki bi bila verjela, da bo lahko vsaj za trenutek zatrisnila oči, potem pa so vendar druga za drugo od izmučenosti zapadle in vsaj za nekaj ur pozabile na gorje.

Med njimi je bila trinajstletna deklica, tako drobna, da je bila videti veliko mlajša.

Še pred kratkim je bilo njeno življenje vsaj na videz zavarovano in mirno. Mesečina ji ni sijala v ječo, temveč v prijazno sobico na belo posteljo, in zanjjo je skrbela mati. Potem so ji neke noči mater odpeljali. Ko je hotela deklica zajokati, jo je mati objela in ji rekla z negibnim obrazom: »Ostani mirna, jutri se vrnem!« Toda ni se vrnila in deklica je ostala sama v praznem stanovanju. V šolo ni več šla, vse se je pretrgalo. Ure in ure je sedela pri oknu in gledala ven, ali se ne bo na koncu ulice prikazala mati. Toda dnevi so minevali in minevale noči brez spanja, ki so ji zožile obraz in pod oči zarisale višnjeve sence, dokler niso slednjič prišli še ponjo. Ni se jih

ustrušila, kar oddahnila se je. Zdaj bosta z materjo slednjič spet skupaj, do konca vojne, ko se bo vrnil tudi oče, o katerem mati iz nekakšne čudne previdnosti noče več govoriti, odkar je izginil neke noči. Ali je odšel sam? Ali so odpeljali tudi njega? Tega ni mogla izvedeti od matere, ki je samo zmajevala z glavo na vsa njena vprašanja; morda bo to izvedela tam, kamor jo peljela agenta, ki sta ji dejala, naj vzame s seboj odejo in tudi nekaj živeža. Toda v stanovanju ni bilo ničesar več; že teden dni ji je iz usmiljenja dajala jesti neka soseda.

Toda policijska agenta je nista odpeljala k materi, temveč v tesno celico med tuje ženske. Ena teh jo je prepoznala — poznala je tudi njeno mamo. To ji je povedala, ni pa ji izdala, kar je prišepetala drugim. Kmalu je vedela vsa celica, razen deklice, ki se je prestrašeno stiskala k zidu: materi te deklice so najprej zaprli moža zaradi iste stvari, zaradi katere so bile tukaj vse zaprte. Mučili so ga, da bi jim povedal imena svojih tovarišev, pa ni hotel ničesar izdati, nato so prijeli še ženo in jo mučili vpricho moža, dokler ni od groze povedala, kolikor je ona vedela o tistem, kar je mož tajil. Toda najbrž ni povedala vsega, in zato so sedaj pripeljali v ječo še otroka in kdo ve kaj si bodo še domislili v svoji peklenski domišljiji, da bi do kraja zlomili nesrečne starše.

»Ali je katera izmed vas videla mojo mamo?« je plaho in vendar željno vprašala deklica in tedaj jim je vsem od groze in sočutja zastalo srce. Niso si upale pomisliti, kaj lahko deklici prinese jutrišnji dan, toda preden so od onemoglosti zaspale, so ji po-

stlale v kotu na najboljšem prostoru, kolikor so mogle mehko in udobno, da bi si vsaj odpočila. Mislile so, da je otrok zaspal. Morda je tudi res. Toda ko je posijala mesečina v celico, se je liho vzdignila in pokleknila na svoj prostor. Iztegnila je drobne roke proli srebrni reki, ki je lila nanje.

Ženske v celici so se prebudile druga za drugo, toda nobena ni spregovorila. Molče, izpod priprtih oči so gledale deklico, dokler ni slednjič najstarejša ženska v celici, ki je poznala njeno mater, pokleknila poleg nje in jo nalahno objela.

»Se igraš?« je zašepetala. Kaj bi mogel delati otrok drugega s prstki, ki jih je pregibal, kakor bi spletal pramene mesečine v kito?

»Da, igram se,« je rekla deklica tiho. »Igram se, da spletem vrv, po kateri pride mo vse ven skozi tole okno. In potem bom vrgla vrv še drugim, ki so kje zaprti in vsi se bodo rešili, tudi moja mama. To se mi je sanjalo,« je rekla deklica z drobnim glasom, ki se je na koncu pretrgal, kakor da se je pretrgala njena vrv iz mesečine.

Žena, ki je klečala poleg nje, jo je nežno prižela k sebi in deklica se je stiskala k nji in tiho zajokala. Toda tople ženine roke so jo stiskale k sebi in zdelo se ji je,

hu je prestopal, da ne bi sprožil plaz in ga sneženi tok ne bi vrgel s prepadnih sten. Lezel je počasi po policah, ki so bile že vse zasnežene in se je s tem zelo zamujal. Čakal ga je še zadnji nabolj nevarni del poti po ozki razpoki preko dvajsetmetrske prepadne stene, katero je zaključevala široka greda, ki je vodila poševno navzdol. Pod to polico je padala spet petdesetmetrska stena, pod njo pa se je razgrinjalo ravno snežišče. Strmo pobočje, ki se je poganjalo nad stenama, je bilo globoko zasneženo.

Tukaj se radi sproščajo plazovi, je Peter dobro vedel. Zato je zabil klin, vtaknil v vponko vrv ter se spuščal po njej navzdol. Mislil je, da bo tako še najbolj varno prišel preko stene. Nenadoma pa je močno zašumelo nad njegovo glavo. Plaz! — mu je šlo skozi možgane; z vso silo se je oprijel vrvi in že je drvel težak, moker sneg po njem. Dokler je bila snežena gmota še tanjša, je vzdržal, ko pa je padala debelejša plast in so bili udarci na rame presilni, se ni mogel več odbržati in plaz ga je odplaknil preko obeh sten. Ker ga je na srečo zbil s stene šele zadnji, končni del plazu, ga je zasulo le do vratu. Ostal je pri zavesti in se začel hitro reševati iz snega; kmalu je imel prosti obe roki. Zavedal se je, da se nahaja na zelo nevarnem mestu, kamor lahko vsak čas pribuči nov plaz.

Po velikem trudu se mu je posrečilo, da se je rešil sneženega objema, nato se je hitro podričal po visokem sneženem kupu navzdol. Zagazil je v sneg in bežal z nesrečnega mesta. Ko se je oddaljil kakih dvajset metrov od nevarnega območja, je prihrumel preko stene še večji plaz in povišal stožčasti sneženi stolp še za nekaj metrov.

»Sedaj sem imel pa več sreče kot pameti,« je dejal ves prestrašen sam sebi. Šele zdaj, ko je bil na varnem, je začutil, da ga boli vse telo, posebno še ramena in prsni koš, da je le težko dihal in bljuval kri. Tudi noge niso bile več tako prožne kot sicer. Kot senca se je počasi premikal naprej in pogosto počival. S težavo in veliko zamudo se je provlekel do planinske kočice. Zadnji vlak pa je že davno odpeljal proti domu.

Vlegel se je na pograd, toda zaspati ni mogel; preveč je doživel ta dan. Spomnil se je staršev in bratov. Kaj si bodo mislili, ko me nocoj ne bo domov! Gotovo jih bo zelo skrbelo. V tem pa je močno potrkalo na vrata kočice.

»Kdo je?« je vprašal.

»Reševalci, odpri!«

Zlezal je s pograda in odklenil vrata. Vstopila sta reševalca; začudeno in jezno sta uprla oči v Petra in osorno vprašala:

»Zakaj se nisi vrnil nocoj domov? Strašno skrb si napravil staršem in celo noč ne bosta zatrisnila oči.«

»Plaz me je zasul in sem ves polomljen. Zelo težko sem hodil ter zamudil zadnji vlak,« je odgovoril Peter.

Reševalcem je zginila jeza z obrazov in sočutno sta ga spraševala o nesreči. Povedal jima je vso zgodbo, nato pa so šli k počitku. Toda Petra se spanec ni hotel prijati; predobro je poznal svojo mater in vedel, kako se boji zanj, zavedal se je, kako trpi nocoj in da bo v velikih skrbih prebdela noč. Smilila se mu je. Šel bi peč domov, če bi mogel in ne bi bilo tako daleč. Vest mu je očitala, da muči starše s svojim početjem. Zakaj sem rekel, da se vrnem že danes, drugič bom rajši podaljšal za en dan. Ker ni mogel spati, je vstal

da sloni ob materi. Tudi druge roke v celici so se iztegnile in se počasi, tako rahlo kot sama mesečina dotaknile suhega dekličinega hrbta in ramen, ki so poihtevala. Vse jelnice v celici je prevzela materinska milina.

»Ne joči, neumnica mala! Saj pridemo kmalu vse ven. Tudi ti in tvoja mama, kmalu, še prej, še lepše kakor v tvojih sanjah!«

Deklica se je smejala med solzami. Tako prepričljivo so zveneli topli glasovi, toliko radosti je bilo v njih — kdo jim ne bi verjel?

»Ali res?« je vprašala, ampak bolj zato, da bi ji še enkrat pritrtila.

»Res! Kmalu, kmalu!«

In tako svelo je sijala mesečina, kakor je stalno sijalo tisti svetli žarek upanja, ki se ga še zdaj spominjam z vso hvaležnostjo srca.

Mira Mihelič

Izreki

○ Narava nam je dala dvoje ušes, pa ena sama usta.

(Disraeli)

○ Upanje je dober zajtrk, vendar slaba večerja.

(Bacon)

○ Upanje ne pusti nesrečnega nikogar, ki ga išče.

(Beaumont)

○ Deljeno veselje je dvojno veselje. Deljena bolečina je polovična bolečina.

(Tiedge)

○ Veselje podaljšuje življenje in utrjuje zdravje.

(Udall)

○ Smejte se in svet se bo smejal z vami; jokajte in jokali boste sami.

(Wilcox)

○ Vsak človek si želi dolgo živeti, nihče pa noče biti star.

(Swift)

○ Dandanes so stari ljudje, ki sploh niso stari.

(Zorilla)

○ Samo ozko srce ne raste, široko pa se širi; prvega leta ožijo, drugega širijo.

(Richter)

○ Nič ne postara bolj kot neprestana misel, da se staramo.

(Richtenberg)

○ Redki ljudje se znajo starati.

(Rochefoucauld)

Zakasnel povratek z gora

»Poglej, pogledaj, kako je začelo snežiti, naš Peter pa je v gorah,« je dejala žena — mati petih otrok svojemu možu, ki se je ravnokar vrnil iz službe. »Pričakovala sem, da se bo vrnil s prvim popoldanskim vlakom, ker je tako vreme.«

»Ali je rekel, da se vrne danes?« jo je vprašal mož.

»Da, tako mi je dejal pred odhodom.«

»Potem se bo gotovo vrnil z drugim vlakom ob pol šestih zvečer.«

Ves popoldan je vztrajno nasipalo droben in gost sneg in kazalo je, da ga ne bo veliko zapadlo.

»Nocoj bom napravila boljšo večerjo in bolj zgodaj, ker bo Peter gotovo prišel lačen,« je dejala mati.

Stenska ura je kazala šest. Vsa družina je mislila na Petra in pričakovala, da se vsak hip odprejo vežna vrata in bodo zacepetali čevlji, ko si bo otrešel sneg.

»Zdaj bi pa že lahko bil doma, vlak je gotovo že prišel,« je rekla nekoliko v skrbeh mati.

»Morda ima vlak zamudo,« jo je potolažil oče.

Kazalec na uri se je pomaknil že na pol sedem, a sina ni bilo od nikoder.

»Mene pošteno skrbi, če se mu ni kaj pripetilo, da ga ni domov, ko tako sneži,« je že vsa zaskrbljena spet začela mati.

»Saj je v gorah po svoje lepo tudi takrat, ko sneži. Fant je tako zagnan v planine in se mu najbrž ne mudi domov. Verjetno bo prišel z zadnjim vlakom ob desetih zvečer,« je skušal miriti oče, čeprav se je tudi v njem oglašala skrb.

Starejša sestra in trije mlajši Petrovi bratje, prej živahni in glasni, so postajali tihi; mirno so obsedeli, ko so videli zaskrbljenost staršev. Kot mora je legla težka skrb na vso družino. Nikomur ni prav teknila večerja.

Neizmerno materinsko ljubezen pa je objela silna bolečina.

»Oče, pojdi javit gorskim reševalcem, povetuj se z njimi in jih prosi, da bi ga šli iskat še nocoj,« je želela mati.

»Počakajmo še, morda se le vrne z zadnjim vlakom,« je menil oče.

»Če ga je zasul plaz, ga morda še rešijo, če bodo hitro na mestu,« je ugovarjala mati.

Oster veter je bril in snežinke so se mu zatetavale v obraz, ko se je napotil oče ves potrt k načelniku gorske reševalne službe.

»Z žalostno novico prihajam,« je začel. »Sin Peter je odšel pred dvema dnevoma v gore in ni se moral danes vrniti. Ker pa ga ni bilo s prvim ne z drugim vlakom in ko tako

silno sneži, smo postali nemirni. Bojimo se, da se mu je zgodilo kaj hudega. Prosim te prav lepo, organiziraj reševalce, da bi šli fanta še nocoj iskat!«

»Moj dragi, saj v temi ne moremo reševati in še ob takem vremenu povrh; počakajmo, morda se le vrne ob desetih. Če ne, gremo zjutraj s prvim vlakom.«

»Prosim te, reši nas težke skrbi in pojdi nocoj vsaj do planinske kočice, da boste zjutraj lahko zgodaj začeli z iskanjem,« je ponovno prosil oče.

»Ciril se je danes vrnil s planin in mi je povedal, da je od daleč videl Petra, kako je gazil sneg proti široki peči. Fant res ni dobro preudaril, da je rinil v tako slabem vremenu tja pod prepadne stene, kjer se lahko utrgajo plazovi,« je povedal načelnik reševalcev.

Ta novica je očeta še bolj potrla in ni odnehal prej, da mu je načelnik obljubil, da se odpelje s še enim reševalcem nocoj ob pol enajstih z vlakom, če se Peter ne bi vrnil ob deseti uri. Res so se ob desetih dobili na postaji oče in oba reševalca. Petra ni bilo in reševalca sta se odpeljala.

Družina se je nekoliko potolažila, ko sta reševalca odšla, a pomiriti je tudi to ni moglo. Otroci so se vsi potrti spravili k počitku in dolgo niso mogli zaspati. Starša pa sta še dolgo bdela v kuhinji. Le redko kdaj sta spregovorila. Nobeden ni hotel glasno izpovedati svojih slutenj. Obema je bilo za Petrom posebno težko, ker je bil najstarejši sin ter priden študent, ki jima je delal veselje; toliko sta se brigala zanj in ga spremljala skozi vseh osem gimnazijskih let, zdaj je bil že visokošolec.

Pozno sta se spravila k počitku, a spanec ni hotel priti. Čudne misli so jima rojile po glavi. Videla sta v duhu sina, zasutega v globokem sneženem plazu pod steno široke peči. Prihajale so tudi svetleše misli da se je morda zakasnil in zamudil vlak. A že naslednja misel, ki je bila vsa temna in strašna, je ovrgla prvo. Vstajala sta in gledala skozi okno. Silen snežni metež je divjal neprenehoma in jima ustvarjal še huje privide. Preživljala sta težko noč hudega duševnega trpljenja. Možgani so delovali z vso bujno fantazijo. Če ju je spanec posilil za kratek čas, sta se že spet prebudila iz težkih sanj.

Peter je prvo noč prespal v planinskem zavetišču. Naslednjo jutro pa je kljub temu, da je veter cefral snežne megle, odrinil proti široki peči. Bil je že sredi pota, ko je začelo snežiti, gazil je naprej in tudi prispel na vrh mogočne gore. Ko pa se je vračal, so se že sproščali sneženi plazovi. Previdno in v stra-

in odšel sam na železniško postajo. Bil je pre-zgodaj tam in je hodil ves nemiren gor in dol ter nestrpno pričakoval vlak.

Strašni noči se je bližal konec; ura je kazala pet.

»Pojdiva ven na zrak, jaz ne vzdržim več. Greva pogledat na kolodvor, morda se Peter le vrne. Če pa ne, se odpeljeva z vlakom iskat fanta v gore,« je dejala mati.

Še vedno je rahlo snežilo in veter jima je nosil snežinke v obraz ter zastiral pogled, ko sta šla proti železniški postaji. Kot privid se je izluščila iz polmraka pred njima postava in se jima bližala. Bil je človek s cepinom v roki, po postavi in hoji podoben Petru, a nista mogla verjeti očem. Srečali so se in Peter je res stal živ pred svojima roditeljema, ki sta obstala kot okamenela, prepričana, da je to le privid.

»Peter, zakaj si nam to storil?« je končno izbruhnila v joku mati in ga objela.

»Lepo vaju prosim odpuščenja,« je še spravil Peter iz sebe. Nadaljnje besede so mu obtičale v grlu; posilila ga je ginjenost.

Anton Blažej

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.45 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nale — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.00 Odmev časa.
Sobota, 21. 3.: 8.00 Otrški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nale — 15.30 Osajski menih — 16.15 Dunajske pesmi — 16.30 Koroški knjižni kotiček — 17.00 Popoldanski koncert — 20.15 Orkestrski koncert.
Nedelja, 22. 3.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Pisan šopek melodij — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nale — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.45 Zabavna oddaja — 20.10 Kdo je storilec? kriminalna zaganka — 21.10 Na lepi modri Donavi.
Ponedeljek, 23. 3.: 8.00 Domovinski spisi — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Kamorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Ljudska glasba — 17.00 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 20.15 Čitali in razumeti — 20.30 Zborovski koncert — 21.25 Koroška domovinska kronika.
Torek, 24. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Ljudske pesmi — 16.00 Operni koncert — 17.00 Koncert v kavarni — 18.25 Če mene vprašate... — 20.15 Kriminalna komedija — 21.35 Orkester Ferdo Pomy.
Sreda, 25. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Pomladanske viže — 16.00 Glasba za mladino — 17.00 Popoldanski koncert — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 20.15 Koncert dunajskih filharmonikov.
Četrtek, 26. 3.: 8.15 Glasba mojstrov — 11.20 Orkestrski koncert — 14.55 Francoska baročna glasba — 16.00 Instrumentalni koncert — 17.00 Popoldanski koncert — 17.45 Ljudske pesmi — 20.15 Zborovski orkestrski koncert.
Petek, 27. 3.: 8.00 Orkestrski koncert — 7.00 Veliki orkester radia Dunaj — 8.00 Zborovska glasba — 13.00 Kamorna glasba — 17.10 „Ecce homo“ — 20.15 Saine-Donava — 21.30 Slušna igra.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.
Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.50 Reporter na polju — 18.00 Dobro razpoloženi — 18.55 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.
Sobota, 21. 3.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.00 Zabavna glasba — 11.00 Ljudske pesmi — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Pariški ABC — 15.15 Znani umetniki — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Melodije in ritmi — 18.00 Zabavna oddaja — 19.10 Oddaja zveznega kanclarja — 20.15 Avstrijska Hilarada — 21.45 Šport.
Nedelja, 22. 3.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Glasbeni sprehod — 5.00 Ljudstvo in domovina — 16.00 Glasba ne pozna meja — 18.00 Glasba ob mraku — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.25 „Parsifal“ — 21.25 Strup v zraku, slušna igra.
Ponedeljek, 23. 3.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 10.00 Velika noč v Evropi — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.25 Sadobni avstrijski komponisti — 15.00 otopis iz Švedske — 15.30 Glasba za zabavo — 16.00 Otrška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.25 Čitali smo za vas — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke — 19.30 „Parsifal“, II. in III. dej.
Torek, 24. 3.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Svet iz marcipana — 9.30 Orkestrski koncert — 11.00 Ljudske viže — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Znani orkestri — 15.30 Pomladanska parada — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Popevke — 20.30 Robert Slaz dirigira — 21.30 Lahka govorila o lam.
Sreda, 25. 3.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.00 Novosti na knjižni polici — 9.30 Kamorni koncert — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sadobni avstrijski komponisti — 15.00 Oddaja za žene — 15.30 Orkester radia Dunaj — 17.40 Hišni zdravnik — 18.00 Od plošče do plošče — 19.30 Halal Tenagerji! — 20.15 Vseh devet!
Četrtek, 26. 3.: 8.10 Gasp Musicia vas vabi — 10.00 Za ljubitelja resne glasbe — 11.00 Ljudska glasba — 13.10 Kamorni koncert — 14.15 Znani orkestri — 15.30 Godba na godala — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popoldanski koncert — 19.20 Glasba Franza Liszta — 21.55 Šport.
Petek, 27. 3.: 6.45 Klavirska glasba — 7.30 Glasba za gamba in čembalo — 8.10 Orkestrski koncert — 12.10 Glasba Josepha Haydna — 17.10 Glasba za veliki petek — 19.40 Pasijonska glasba.

AUF WUNSCH GÜNSTIGE TEILZAHLUNG DURCH GARA-KUNDENKREDIT!

GÖC KAUFHAUS forum
 KLAGENFURT, Bahnhofstrasse 37

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.
Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz
Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in polnike motornih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.
Sobota, 21. 3.: 8.05 Vedre melodije za konec tedna — 9.45 Latinsko-ameriški ritmi — 10.15 Po domače... — 10.35 Pesmi raznih narodov — 12.25 Sobotni zabavni mozaik — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Poje ženski zbor iz Nove Gorice — 17.35 Pesmi in plesni narodov Jugoslavije — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.45 Nova v znanosti — 20.00 Predstavljamo vam novosti iz repertoarja ansambla Jožeta Kampeža — 21.00 Sobotni ples.
Nedelja, 22. 3.: 6.30 Napotki za turist — 8.00 Mladinska radijska igra — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši! — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Orkester Alfred Scholz — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Radi bi vas zabavali — 15.05 Po poljih ruske glasbe — 16.20 Domače melodije za nedeljsko popoldne — 16.45 Valčki Johanna Straussa — 17.15 Radijska igra — 18.05 Glasba iz znamenitih oper — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Njihovi rokopi.
Ponedeljek, 23. 3.: 8.05 Koroška narodna poje Koroški oklet — 8.55 Za mlade radovedneže — 12.05 Zabavna glasba — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 17.05 Iz opernega albuma — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Češka, poljska in sovjetska zabavna glasba — 20.00 Simfonični koncert orkestra RTV Ljubljana.
Torek, 24. 3.: 8.05 Godala in zabavni zbori — 8.35 Domače pesmi in napravi — 9.25 Plesni orkestri tega tedna — 9.45 Cveti, cveti rožica... — 10.15 V ritmu pažnega valčka — 12.25 Domače viže za opoldne — 13.30 V pričakovanju pomladi — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V tok nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Češkoslovaške popevke — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 18.25 Na mednarodnih križpotih — 20.00 Poje kamorni zbor radia Sarajevo — 20.20 Radijska igra — 21.25 Pomladna serenada.

Sreda, 25. 3.: 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.15 Pesmi in plesi iz Češko-slovaške — 10.45 Clovek in zdravej — 12.25 Lahek opoldanski spored — 13.30 Iz dežele v deželo — 14.35 Popevke iz Sovjetske zveze — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Pesmi slovenskih skladateljev — 17.05 Ciklus Chopinovih skladb — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Majstri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 20.30 Večer skladb Slavka Osterca — 21.30 Lepe melodije.
Četrtek, 26. 3.: 6.20 Tečaj ruskega jezika — 8.05 Z opernih in koncertnih odrov — 8.55 Radijska šola — 9.25 Spored zabavne glasbe — 10.15 Plesna glasba — 12.25 Operne uverture in koncertni valčki — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 17.15 Turistična oddaja — 18.45 V skupščinskih odborih — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napravi — 20.45 Lahka glasba — 21.00 Lirika skozi čas — 21.40 Orkester Slovenske filharmonije.
Petek, 27. 3.: 6.20 Tečaj hrvaško-srbskega jezika — 8.05 Lahka in operetna glasba — 8.30 Nekaj domačih — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Z rapsodijami in plesi po domovini — 10.15 Odlomki iz opere „Zrinski“ — 10.35 Novost na knjižni polici — 12.25 Z domačimi ansambli — 13.30 Pri Franzu Schubertu — 14.05 Radijska šola — 14.35 Pri madžarskih skladateljih zabavne glasbe — 15.15 Napotki za turist — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Iz življenja in dela Antonina Dvoraka — 18.10 Pesmi borbe in dela — 18.45 Iz naših kolaktivov — 20.00 Koncertna zabavna glasba — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Iz slovenske violinske glasbe — 21.00 Po strunah in tipkah — 21.15 O morju in pomorskih — 22.10 Plesni zvaki.

TELEVIZIJA

Sobota, 21. 3.: 15.00 „Nevidna vila“, za otroke — 16.00 Za družino — 18.33 Kaj vidimo novega — 19.30 Cas v sliki — 20.10 Kabaretilišna oddaja — 21.30 Cas v sliki — 22.00 Grand Prix Eurovision — 23.30 „Malji v kažu“, kriminalni film.
Nedelja, 22. 3.: 17.00 Za otroke — 17.25 Svet mladine — 17.55 Vilna in King — 18.20 Za filateliste — 18.50 Sedem dni dogodkov — 19.30 Oddaja direktorja televizije — 20.00 Poročila in športni komentar — 20.15 „Ujetnik veleposlanstva“, film — 21.25 Poročila.
Ponedeljek, 23. 3.: 18.30 Poročila — 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Cas v sliki — 20.10 „Odočitev“, film — 21.15 Športna omizja — 22.15 Cas v sliki.
Torek, 24. 3.: 18.30 Poročila — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Umetnost kitajskih izdelovalcev lutk — 19.30 Cas v sliki — 20.10 „Prebudite se in pojte“ — 21.35 Zgodovina avstrijske iznajdbe — 22.30 Cas v sliki.
Sreda, 25. 3.: 11.00 „Prebudite se in pojte“ — 17.00 Za otroke: Pavliha — 17.45 Velemesna noč — 18.05 Za družino — 18.30 Poročila — 18.33 Tečaj francoščine —

- Stickerel-Blusen,** weiß, NON-IRON 48.— **42.—**
- Modische Blusen,** weiß, kurze, ein-gesetzte Ärmel, Perlon porös Popeline „QUIKOTON“ 78.— **114.—**
- Flotte Terylene-Schossen,** einfarbig und dessinert 250.— 146.— **109.—**
- Aparte Kleider,** ein- und zweiteilig, aus Woll- und Terylenstoffen 430.— 399.— **275.—**
- Damen-Mäntel,** Terylene-, Diolen- und Ballonstoffe in vielen Modefarben 555.— 498.— **315.—**

Mädchen- und Knabenbekleidung in reicher Auswahl

- Modische Anzüge,** erstklassige Paßform 1.090.— 990.— 898.— **680.—**
- Sport-Sakkos und Freizeit-Jacken** elegant in Form und Schnitt 598.— 480.— 398.— **298.—**
- Hosen,** mit und ohne Stulpen 390.— 350.— 298.— 198.— **149.—**
- Herren-Mäntel,** Terylene-, Trevira- oder Ballonstoffe 698.— 598.— 478.— **398.—**
- Perlon-Unterkleider,** effektvoller Spitzenbesatz, viele Farben 42.— **34.50**
- gemustert, hübsche Perlonspitze 75.— **56.—**
- Perlon-Strümpfe,** nahtlos, I. Wahl Modefarben 16.50 12.50 **9.80**
- Damen-Westen,** reine Wolle, viele Modefarben **119.—**

Große Auswahl in Damen-, Herren- und Kinderschuh!

- Mode-Hemden,** weiß, la NON-IRON-Popeline, im Karton 93.— **85.—**
- Perlon- und Syntetic-porös-Hemden,** leicht waschbar und bügelfrei, weiß 139.— **98.—**
- farbig dessinert **109.—**
- „QUIKOTON“-Hemden,** weiß, bügelfrei und kochfest, im Karton **149.—**

Gesucht per sofort oder nach Übereinkunft kinderliebende
TOCHTER
 zur Mithilfe in modern einger. Haushalt. Anfängerin wird auch angelernt. Kochkenntnisse nicht erforderlich. Gute Entlohnung, ger. Freizeit und nette Behandlung. Eigenes nettes Zimmer. Offerten sind erbeten an:
 Frau G. Mosbacher, Rietterstr. 24, **Zürich 2** (Schweiz).

19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Cas v sliki — 20.10 „In angel je spregovoril“ — 20.35 Pasijonska igra — 22.05 Cas v sliki.
Četrtek, 26. 3.: 18.30 Cas v sliki — 19.00 „Henrik IV“, ob svetovnem dnevu gledališča — 22.30 Cas v sliki.
Petek, 27. 3.: 11.00 „Port Royal“ — 18.30 Velikonočna oddaja — 19.45 Cas v sliki — 20.00 „Port Royal“.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

Sobota, 21. 3.: 17.50 Poročila — 18.05 Gledališča — 19.00 Obzornik — 19.20 Poljudno znanstveni film — 20.00 Dnevnik — 20.45 Ogladalo državljana Pokornega — 22.00 Pesem Evrovizije 1964 — 22.45 Serijski film — 23.15 Poročila.
Nedelja, 22. 3.: 11.00 Kmetijska oddaja — 11.30 Disneyev film — 18.00 Denis Pokora — 18.30 Čehov: Kamelion — 19.00 Športna poročila — 19.10 Mladinski klub — 20.00 Dnevnik — 20.45 Luigi Candani: Shakespeare, drama — 21.45 Jazz na ekranu — 22.15 Poročila.
Ponedeljek, 23. 3.: 10.40 Šolska oddaja — 17.30 Tečaj angleščine — 18.00 TV v sliki — 18.30 Poročila — 18.35 Ključev polet, lutke — 19.00 Obzornik — 19.30 Športni pregled — 20.00 Dnevnik — 20.30 Celoveški film — 22.00 Poročila.
Sreda, 25. 3.: 17.30 Tečaj ruščine — 18.00 Poročila — 18.05 Tone Seliskar: Dimka, slikanica — 18.20 Pionirski studio — 19.00 Obzornik, kulturna tribuna — 19.30 Sprehod skozi čas — 20.00 Dnevnik — 20.45 Na kraju samem, zabavno-glasbena oddaja — 21.45 Dr. Kildare — 22.35 Poročila.
Četrtek, 26. 3.: 10.00 Šolska oddaja — 17.30 Tečaj angleščine — 18.00 Poročila — 18.05 Slike sveta, otroški filmski žurnal — 18.30 Britanska enciklopedija — 19.00 Obzornik — 19.30 Perenica, romunski folklorni ansambel — 20.00 Dnevnik — 20.30 Prenas — 22.00 Poročila.
Petek, 27. 3.: 17.30 Tečaj ruščine — 18.00 Poročila — 18.05 Srečno vožnja — 18.30 Poljudno znanstvena oddaja — 18.50 Glasbeni kotiček — 19.00 Obzornik — 19.30 Koncert Radmilke Bakočević — 20.00 Dnevnik — 20.45 Parteti Jaroslava Marvana, češki film — 21.40 Srečna letpatica, filmska reportaža — 22.00 Poročila.

RADIO PROGRAM

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 21. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Na dam obujati mi spomin... S prof. dr. Melodom Turnikom se bomo ustavili v Mariji na Zilji.
Nedelja, 22. 3.: 7.30 Duhovni nagovor. 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in volčimo.
Ponedeljek, 23. 3.: 14.15 Poročila, objave, pregled spreda. Žena in dom. 10 minut za športnike — 18.00 Športni obzornik.
Torek, 24. 3.: 14.15 Poročila, objave. Melodije starih mojstrov.
Sreda, 25. 3.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite zaigrano.
Četrtek, 26. 3.: 14.15 Poročila, objave. Iz ljudstva za ljudstvo... Razgovor o velikonočnih običajih na Koroškem.
Petek, 27. 3.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Pešek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janžič, odgovorni urednik: Lavra Patačnik. — Tiska založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.